

Ruben Willaert
restauratie & archeologie
decoratie

GEEFT HET VERLEDEN EEN TOEKOMST

Velodroomstraat (Ieper, West-Vlaanderen)

Projectcode: 2018A137

Maart 2018

ARCHEOLOGIENOTA

BUREAUONDERZOEK (FASE 0)

DEEL 1: RESULTATEN VAN HET BUREAUONDERZOEK

Colofon

Ruben Willaert bvba
Ten Briele 14 bus 15
8200 Sint-Michiels-Brugge

Auteurs: Janiek De Gryse, Clara Thys, Wouter Van Goidsenhoven, Joren De Tollenaere, Aaron Willaert
Wetenschappelijke begeleiding: Dieter Demey

Het eventuele nummer van het wettelijk depot of het buitenlandse equivalent hiervan: /

De naam en het erkenningsnummer van de erkende archeoloog:

Janiek De Gryse, OE/ERK/Archeoloog/2015/00043

© Ruben Willaert bvba, Sint-Michiels-Brugge, 2017

Niets uit deze uitgave mag vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Ruben Willaert bvba.

Ruben Willaert bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek.

INHOUDSTAFEL

Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek	6
1.1 Beschrijvend gedeelte	6
1.1.1 Administratieve gegevens	6
1.2 Onderzoeksopdracht	8
1.2.1 Onderzoekskader	8
1.2.2 Juridische context	8
1.2.3 Randvoorwaarden	8
1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein	9
1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief	10
1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie	13
1.2.6.1 Methode	13
1.2.6.2 Fysisch geografische situatie	13
1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen	13
1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader	13
1.2.6.5 Verstoringshistoriek	14
1.3 Assessmentrapport	15
1.3.1 Ruimtelijke situering	15
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens	16
1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)	17
1.3.2.2 Geologie	18
1.3.2.2.1 Tertiair	18
1.3.2.2.2 Quartair	19
1.3.2.3 Bodem	20
1.3.2.3.1 Bodemtypes	20
1.3.2.3.2 Bodemerosie	21
1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop	22
1.3.2.5 Hydrografie	25
1.3.3 Gekende archeologische waarden	26
1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek	26
1.3.3.1.1 Historische achtergrond	26
1.3.3.1.2 Historische kaarten	30
1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen	37
1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden	40
1.4 Synthese	45

Deel 2:	Bibliografie.....	47
Deel 3:	Bijlagen.....	48

FIGURENLIJST (2018A137)

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).....	7
Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).....	7
Figuur 3: Inplantingsplan (bron: opdrachtgever).	11
Figuur 4: Inplantingsplan kelder (bron: opdrachtgever).....	12
Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt).	15
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).	17
Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).	18
Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).....	19
Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).	20
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2017 (Bron: Geopunt).	21
Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).	22
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen, detail (Bron: Geopunt).	23
Figuur 13: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (Bron: Geopunt).	24
Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).	25
Figuur 15: Microtopografische kaart met aanduiding van het alluvium (TERMOTE 1990, fig. 2).....	26
Figuur 16: Ieper tijdens de 11 ^{de} en 12 ^{de} eeuw, (MUS 1998, fig. 2)	27
Figuur 17: Ieper tijdens de 13 ^{de} eeuw, (TERMOTE 1990, fig. 3-III)	28
Figuur 18: Ieper tijdens het tweede kwart tot het einde van de 13 ^{de} eeuw, (TERMOTE 1990, fig. 3-II)	28
Figuur 19: Ieper en de buitenwijken tijdens de 13de eeuw (Mus, 1998, fig. 4)	29
Figuur 20: Projectgebied weergegeven op het plan van Guillaume Du Thielt, 1383 (Bron: Ieper à la carte).	30
Figuur 21: Projectgebied bij benadering weergegeven op het plan van Ieper uit 1670 (Bron: SAI, Bibliotheek, 949.33/EPE).....	31
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op het Plan van Ieper met weergave van het eerste project van Vauban, ca. 1744 (Bron: SAI, Kaarten en Plannen, nr. 12 s.n.)	32
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op het plan van Ieper met weergave van het tweede project van Vauban, ca. 1774 (Bron: SAI, Bibliotheek, 949.33/EPE/)	33
Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).....	34
Figuur 25: Voorbeeld van een doorsnede van een Vaubanversterking (Bron: Henry Hide, 2014).....	34
Figuur 26: Projectgebied weergegeven op het plan van Ieper uit 1794 (Bron: SAI, Bibliotheek, 949.33/EPE/)	35

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).....	35
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, maart 1918 (Bron - Memory Maps - 20-28NW-6-200318).....	36
Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).	37
Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).	38
Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).	38
Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).	39
Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).	39
Figuur 34: Projectgebied weergegeve op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt).....	41

TABELLENLIJST (2018A137)

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.	6
Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.....	16

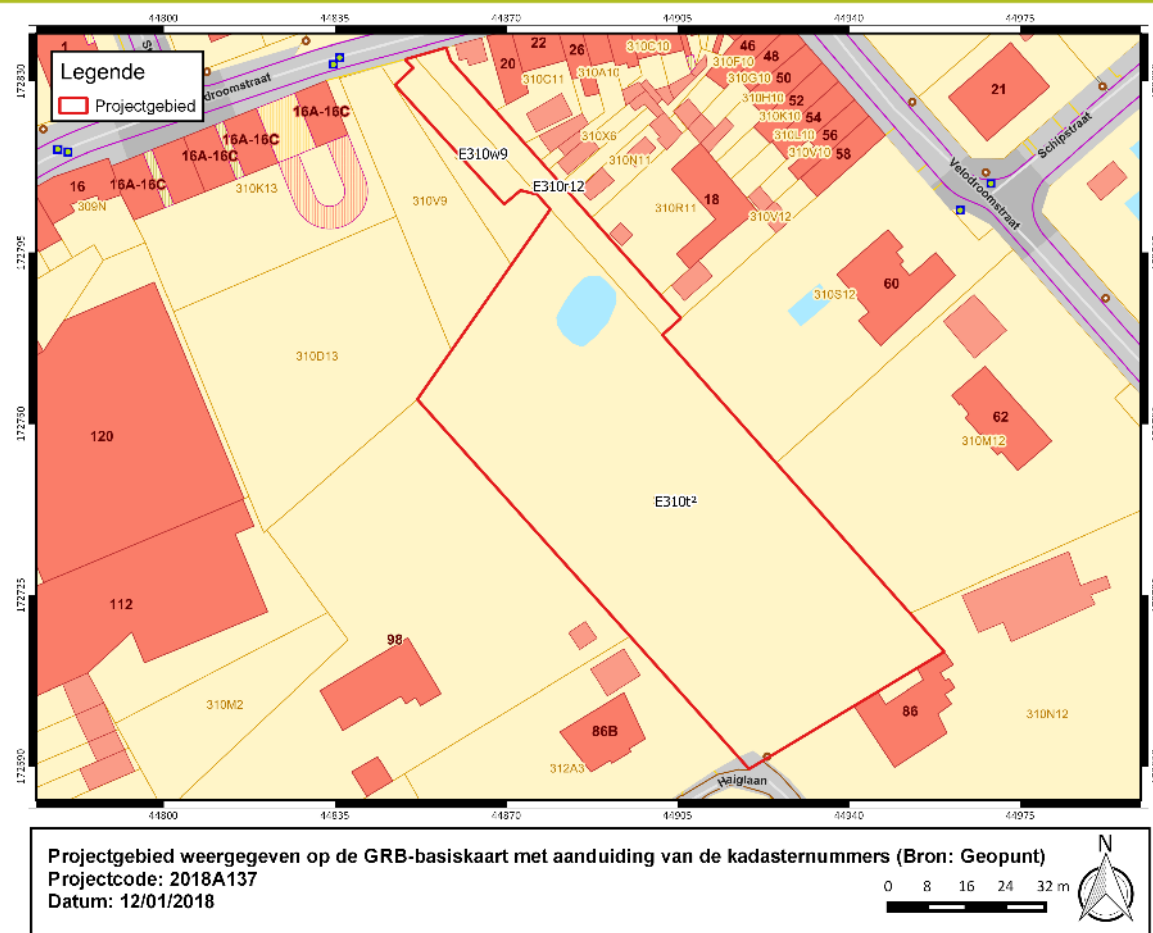
Deel 1: Resultaten van het bureauonderzoek

1.1 Beschrijvend gedeelte

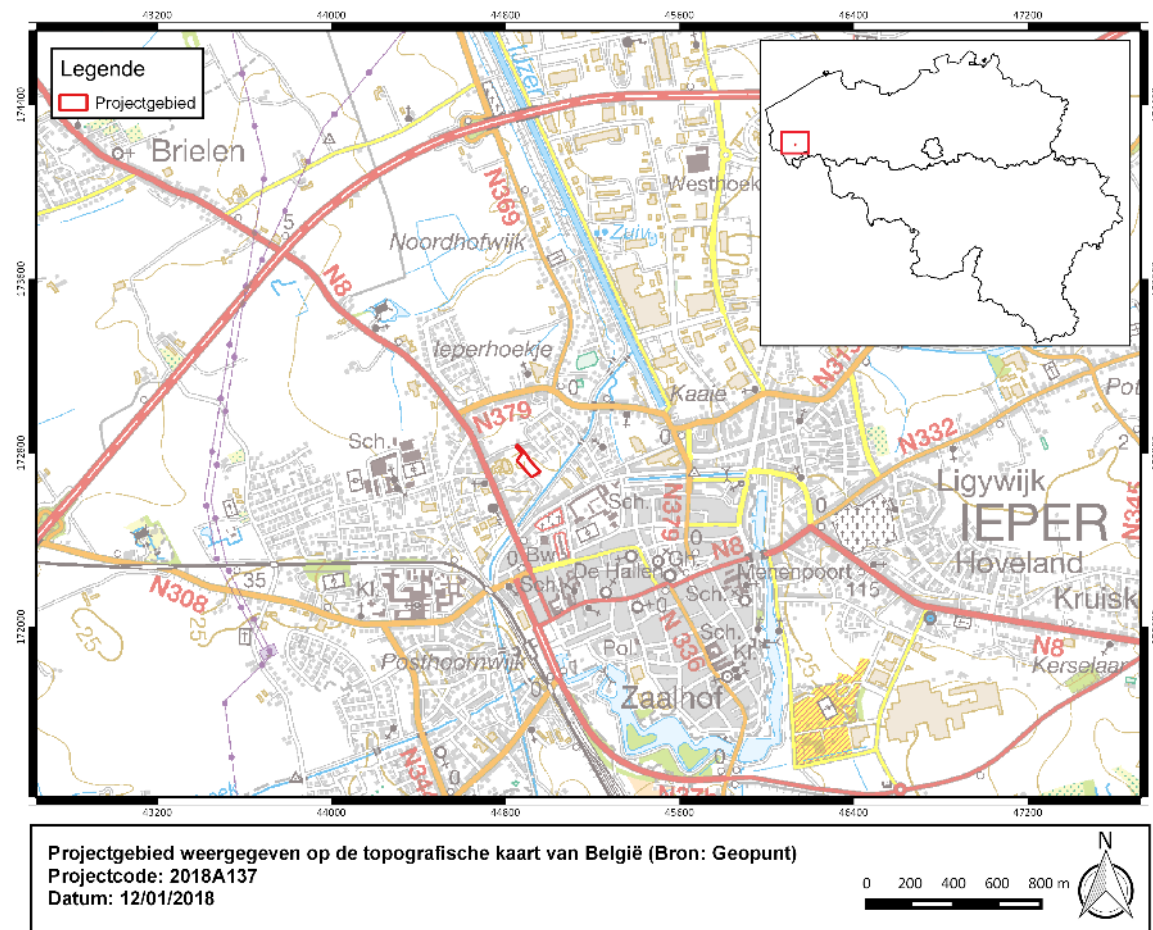
1.1.1 Administratieve gegevens

Tabel 1: Administratieve gegevens: De administratieve gegevens identificeren de actoren die betrokken zijn bij het vooronderzoek en de locatie van het vooronderzoek.

a) De locatie van het vooronderzoek met vermelding van:	Provincie	West-Vlaanderen
	Gemeente	Ieper
	Deelgemeente	/
	Postcode	8900
	Adres	Velodroomstraat 8900 Ieper
	Toponiem	Velodroomstraat
	Bounding box (Lambertcoördinaten)	X _{min} = 44746 Y _{min} = 172671 X _{max} = 45028 Y _{max} = 172867
b) Het kadasterperceel met vermelding van gemeente, afdeling, sectie, perceelsnummer of -nummers en kaartje	Ieper, Afdeling 3, Sectie E, nr's 310w9, 310r12, 310t ² Nakijken welke afdeling Figuur 1	
c) Een topografische kaart van het onderzochte gebied waarvan de schaal afgestemd is op de grootte van het projectgebied	Figuur 2	
d) Alle betrokken actoren en specialisten	Janiëk De Gryse (erkend archeoloog) Dieter Demey (projectleider archeologie) Wouter Van Goidsenhoven (archeoloog) Clara Thys (archeoloog) Joren De Tollenaere (aardkundige) Aaron Willaert (historicus)	
e) Personen buiten het project die geraadpleegd of betrokken werden voor algemene wetenschappelijke advisering	/	

Figuur 1: Projectgebied weergegeven op de GRB-basiskaart met aanduiding van de kadastrumnummers (Bron: Geopunt).

Figuur 2: Projectgebied weergegeven op de topografische kaart van België (Bron: Geopunt).

1.2 Onderzoeksopdracht

1.2.1 Onderzoekskader

Aanleiding van onderhavig bureauonderzoek vormt de geplande realisatie van 3 parkvilla's met bijhorende parkeergelegenheid en infrastructuur. Het projectgebied wordt in deze studie Velodroomstraat leper genoemd. Met onderhavig bureauonderzoek wordt de eerste stap gezet van archeologisch vooronderzoek met het oog op het bekomen van een bekrachtigde archeologienota en aldus de behartiging van de archeologische belangen binnen de planrealisatie conform het actueel Vlaams erfgoedbeleid.

Het archeologisch vooronderzoek betracht vooreerst archeologische artefacten en sites op te sporen binnen de grenzen van Velodroomstraat leper. Finaal formuleert het archeologisch vooronderzoek een beargumenteerde inschatting van het potentieel voor kennisvermeerdering van eventueel aanwezige archeologische resten binnen de grenzen van het projectgebied en hoe hiermee om te gaan in het kader van de planuitvoering.

Een dergelijke inschatting kan gebeuren na het beantwoorden van de volgende onderzoeksvragen:

- Wat is op basis van de bestaande bronnen, het archeologisch potentieel van het projectgebied?
- Zijn er indicaties voor de aanwezigheid van één of meerdere archeologische sites?
- Indien niet, kan de afwezigheid van indicaties op basis van de resultaten van het bureauonderzoek verklaard worden?
- Indien wel, kan op basis van bestaande bronnen bepaald worden wat de aard, datering en bewaring is?
- Wat is de verstoringshistoriek van het plangebied en welke invloed heeft dit op het archeologisch potentieel van het terrein?
- Welke impact hebben de geplande werken op het archeologisch bodemarchief?
- Wat is het wetenschappelijk kennispotentieel van een eventueel aanwezige archeologische site?

1.2.2 Juridische context

Het onderzoeksterrein situeert zich volgens het gewestplan in een zone bestemd als woongebied. Het plangebied situeert zich binnen de vastgestelde archeologische zone van de historische stadskern van Ieper. De onderzoekzone situeert zich noch binnen een archeologische site, noch binnen een zone waar geen archeologie te verwachten valt. Deze archeologienota wordt opgemaakt naar aanleiding van een geplande stedenbouwkundige vergunningsaanvraag waarbij de totale oppervlakte van de ingreep in de bodem 100 m² of meer beslaat en de totale oppervlakte van de kadastrale percelen waarop de aanvraag betrekking heeft 300 m² of meer bedraagt.

De oppervlakte van het plangebied in kwestie bedraagt 5712 m²; vandaar is men verplicht een bekrachtigde archeologienota toe te voegen aan de vergunningsaanvraag.

1.2.3 Randvoorwaarden

Voor het bureauonderzoek worden enkel toegankelijke en beschikbare bronnen gebruikt.

Een archeologisch vooronderzoek met ingreep in de bodem is momenteel economisch onwenselijk voorafgaand aan het aanvragen van de stedenbouwkundige vergunning of verkavelingsvergunning. Gezien de hoogdringendheid van het project wenst de opdrachtgever eerst de vergunningsaanvraag in te dienen alvorens over te gaan tot de prospectie met ingreep in de bodem. Daarom wordt geopteerd voor de uitzonderingsprocedure waarbij een nota wordt aangeleverd op basis van een bureauonderzoek. In dit

bureauonderzoek wordt nagegaan of er op het projectgebied een uitgesteld vooronderzoek met ingreep in de bodem noodzakelijk is en of (gedeeltelijke) vrijgave mogelijk is.

1.2.4 Archeologische voorkennis van het terrein

Binnen de grenzen van projectgebied Ieper Velodroomstraat werd in het verleden geen archeologisch onderzoek uitgevoerd. In de omgeving zijn wel enkele archeologische vindplaatsen gekend (cfr. infra).

1.2.5 Geplande ingrepen en hun impact op het bodemarchief

Oppervlakte onderzoeksterrein: 5712 m²

De ontsluiting van het gebied gebeurt via de bestaande toegangsweg die verbreed wordt, als erfstraat in te richten, en die als fietspad doorloopt op het te realiseren terrein waarbij een langzaam verkeersverbinding de link kan vormen met de verder gelegen ontsluitingsweg en eventueel ook met de Komense Vaart.

In aansluiting met de Velodroomstraat wordt in overleg met Stad Ieper een zone met 13 parkeerplaatsen ingericht. Deze vangt het parkeren voor de bezoekers op (5) en is ook in ruimer opzicht voor de buurt rond de Velodroomstraat bedoeld (8). Voor deze parking wordt een uitgraving voorzien van 50 centimeter onder het maaiveld. De groenzone op het terrein wordt aangelegd in aansluiting met een ruimere groenzone die Stad Ieper zal inrichten ten noorden van het terrein. In dit groen worden bestaande structurerende houtkanten, natuurlijke voorzieningen voor het opvangen van regenwater zoals de bestaande poel en recreatieve mogelijkheden geïntegreerd.

De opdrachtgever voorziet de bouw van 3 parkvilla's waarmee het groene karakter van het binnengebied behouden blijft. De centrale inkomzones van de parkvilla's zijn bereikbaar via het fiets-wandelpad.

Vanuit dit atrium is er op het gelijkvloers toegang tot 3 woningen, op de verdieping tot 3 of 4 stapelwoningen en op de dak verdieping tot 1 of 2 stapelwoningen. In totaal voorziet de opdrachtgever 25 eenheden. De gelijkvloerse woningen hebben elk 3 slaapkamers en zijn bestemd voor gezinnen met kinderen. Deze gelijkvloerse woningen hebben elk een ruime private tuin met bijhorende tuinberging. Bovendien is elke private tuin voorzien van een regenwaterput en infiltratieput. Dit heeft meteen een antwoord aan de waterhuishoudingsproblematiek. Het overvloedige regenwater kan dus net zoals bij gewone woningen gebufferd en gebruikt worden vooraleer het overgaat op het gescheiden stelsel van riolering. De tuinen van de gelijkvloerse woningen worden gescheiden met een gemengde streekeigen haagstructuur. De individuele tuinen en de lage haagstructuur sluiten naadloos aan met het openbaar groen en versterken elkaar.

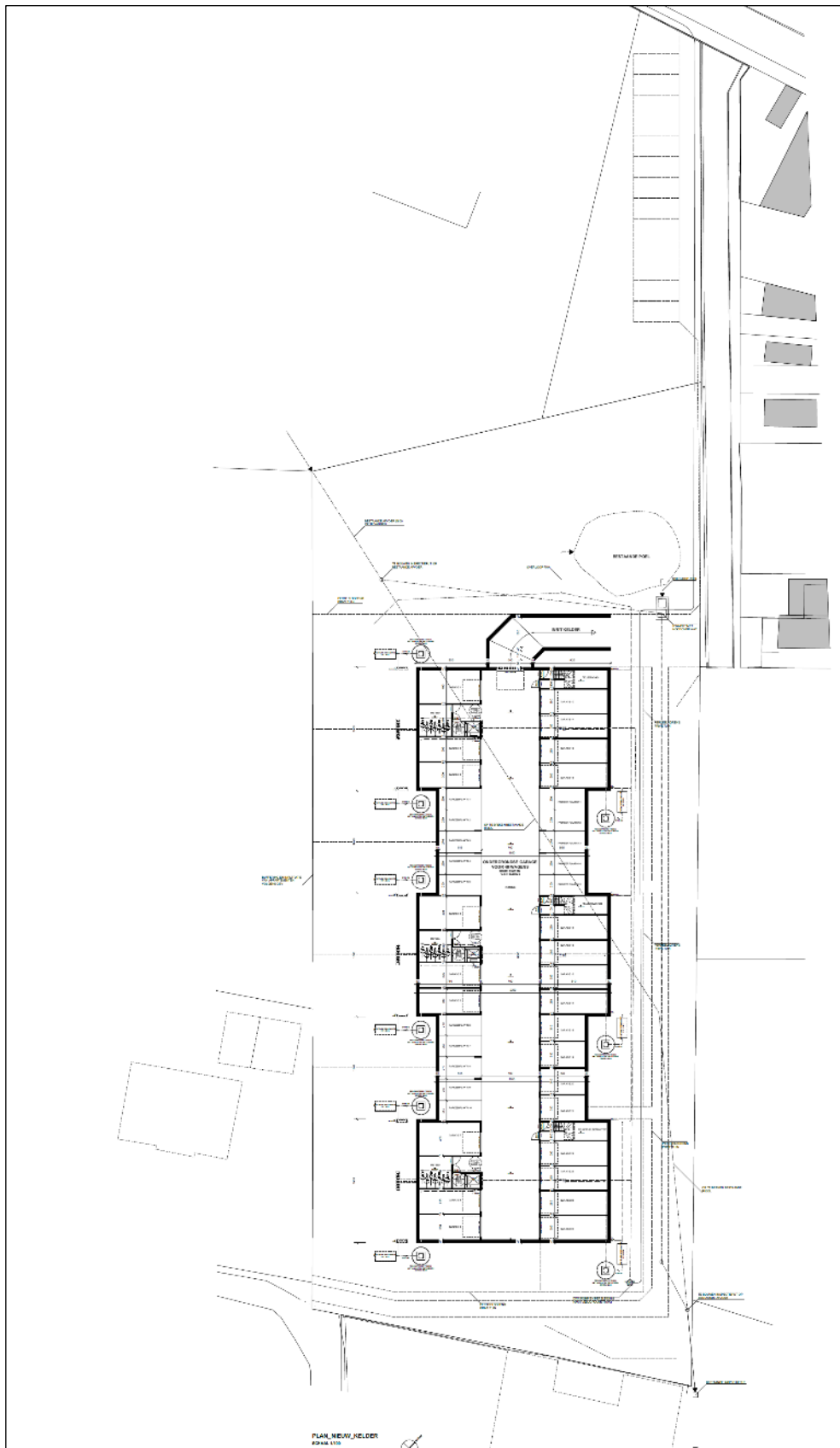
Om het groen kader te maximaliseren is het wenselijk de parkeerplaatsen ondergronds te voorzien. Onder de parkvilla's door is er een ondergrondse parkeerplaats voorzien met een ruim aantal garages en parkeerplaatsen. Er zijn ook gemeenschappelijke fietsenstalplaatsen voorzien die aansluiten met de trap naar het gelijkvloerse sas van de parkvilla's.

Voor de inplanting van de 3 parkvilla's wordt het natuurlijke reliëf gevolgd. Het vloerplan komt overeen met het niveau van de centrale zone van het terrein dat bestaat uit een horizontaal plateau. Dat plateau ligt 1.50 m hoger dan de poel maar 3.00 m lager dan de Velodroomstraat en de Maarschalk Haiglaan. De dichtste woning (buur aan de westzijde van ons terrein) ligt ruim 1.20 m hoger dan de parkvilla's. De woningen grenzend aan de oostzijde van ons terrein liggen ruim 3.00 m hoger. Door dit natuurlijke niveau aan te houden liggen de parkvilla's ingebed in het terrein.

De riolering kan aangesloten worden op de bestaande DWA die vanaf de Maarschalk Haiglaan van oost naar west over het terrein loopt en doorloopt richting vaart waar deze aansluit met de waterzuivering en vervolgens overloopt in de vaart Komen-Ieper. De overloop van het regenwater, dat zoveel mogelijk op eigen terrein gehouden wordt, wordt aangesloten op een pompput die overgaat op de RWA-leiding in de Velodroomstraat. Na onderzoek stellen is vastgesteld dat de poel en het water in de lagere zone van ons terrein op eigen terrein infiltreert en op geen enkele wijze aangesloten is op de riolering.

Figuur 3: Inplantingsplan (bron: opdrachtgever).

Figuur 4: Inplantingsplan kelder (bron: opdrachtgever).

Zie tevens bijlage 1 voor een gedetailleerde weergave van de geplande werken met bijhorende oppervlaktes.

1.2.6 Onderzoeksmethode- en strategie

1.2.6.1 Methode

Het archeologisch potentieel drukt een verwachting uit ten aanzien van voorkomen, aard, gaafheid en conservering van de archeologische resten in de ondergrond van de planlocatie. Het archeologisch potentieel is gebaseerd op vier variabelen: fysisch-geografische situatie, bekende archeologische vindplaatsen, archeologische indicatoren en verstoringshistoriek.

1.2.6.2 Fysisch geografische situatie

Geologische, geomorfologische en bodemkundige data informeren over de genese van het landschap in het plangebied, de bodemopbouw en de ligging en de stratigrafische positie van sedimenten waarin archeologische fenomenen kunnen voorkomen. Een aantal (prehistorische) vindplaatstypen kunnen bovendien uitgesproken gekoppeld worden aan specifiek aanwijsbare landschapsvormen. De aardkundige data laten ook toe om een verwachting te formuleren ten aanzien van de verschijningsvorm, d.i. de conserveringsgraad van het archeologische erfgoed.

Volgend kaartmateriaal werd geconsulteerd t.b.v. de aardkundige analyse van de projectlocatie:

- Tertiair geologische kaart van Vlaanderen
- Quartair geologische kaart van Vlaanderen
- Bodemkaart
- Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen
- Hydrografische kaart van Vlaanderen
- Bodemerosie kaart
- Geomorfologische kaart

1.2.6.3 Bekende archeologische vindplaatsen

Dit wijst op vindplaatsen waar de fysieke neerslag van menselijke activiteiten uit het verleden reeds werd vastgesteld en gedocumenteerd. Om een overzicht te krijgen van de bekende archeologische vindplaatsen binnen het projectgebied werd de Centrale Archeologische Inventaris van Agentschap Onroerend Erfgoed geraadpleegd.

1.2.6.4 Archeologische indicatoren en cultuurhistorisch kader

Archeologische indicatoren omvatten diverse datacategorieën zoals resultaten van non-intrusieve archeologische prospectietechnieken (bijvoorbeeld vondstmeldingen van metaaldetectie), toevallige vondsten bij niet-archeologische graafwerken, maar vooral ook historisch-cartografische, iconografische data en fotocollecties.

Om bij deze casus inzicht te verwerven over de archeologische indicatoren in het plangebied werd onderstaand historisch kaartmateriaal geanalyseerd:

Bron	Jaartal
Gravure van Guillaume du Thielt	Toestand 1383, kaart opgemaakt in 1610
Plan van de Bourgondische stadsomwalling	1670
Eerste project Vauban	1744
Tweede project Vauban	1774
Kaart van Ferraris	1771-1777
Plan van Ieper	1794
Vandermaelenkaart	1848-1854
Loopgravenkaart	1918

Op basis van dit kaartmateriaal kan het landgebruik vanaf de tweede helft van de 18de eeuw vastgesteld worden en de eventuele gevolgen ervan op het archeologisch bodemarchief ingeschat worden. Deze gegevens werden aangevuld met informatie afkomstig uit archeologische en historische literatuur, daarnaast is ook gebruik gemaakt van data over de lokale toponymie en geschiedenis. De keuze van de bronnen is gebaseerd op graad van relevantie en toegankelijkheid.

Om het cultuurhistorische kader van het projectgebied in kaart te brengen, werd het kaartmateriaal beschikbaar op Geoportaal geconsulteerd.

1.2.6.5 Verstoringshistoriek

De verstoringsgraad van de planlocatie bepaalt in belangrijke mate de gaafheid en bewaringsgraad van het archeologische bodemarchief. Om een correcte inschatting van de verstoring van de bodem te kunnen maken kunnen allerhande bronnen van pas komen. Zo kan mondelinge informatie van vroegere gebruikers of bewoners, verslagen van bodemonderzoeken of informatie uit de aardwetenschappelijke kaarten een grote rol spelen bij het correct inschatten van de aanwezigheid en van de bewaringstoestand van de archeologische resten.

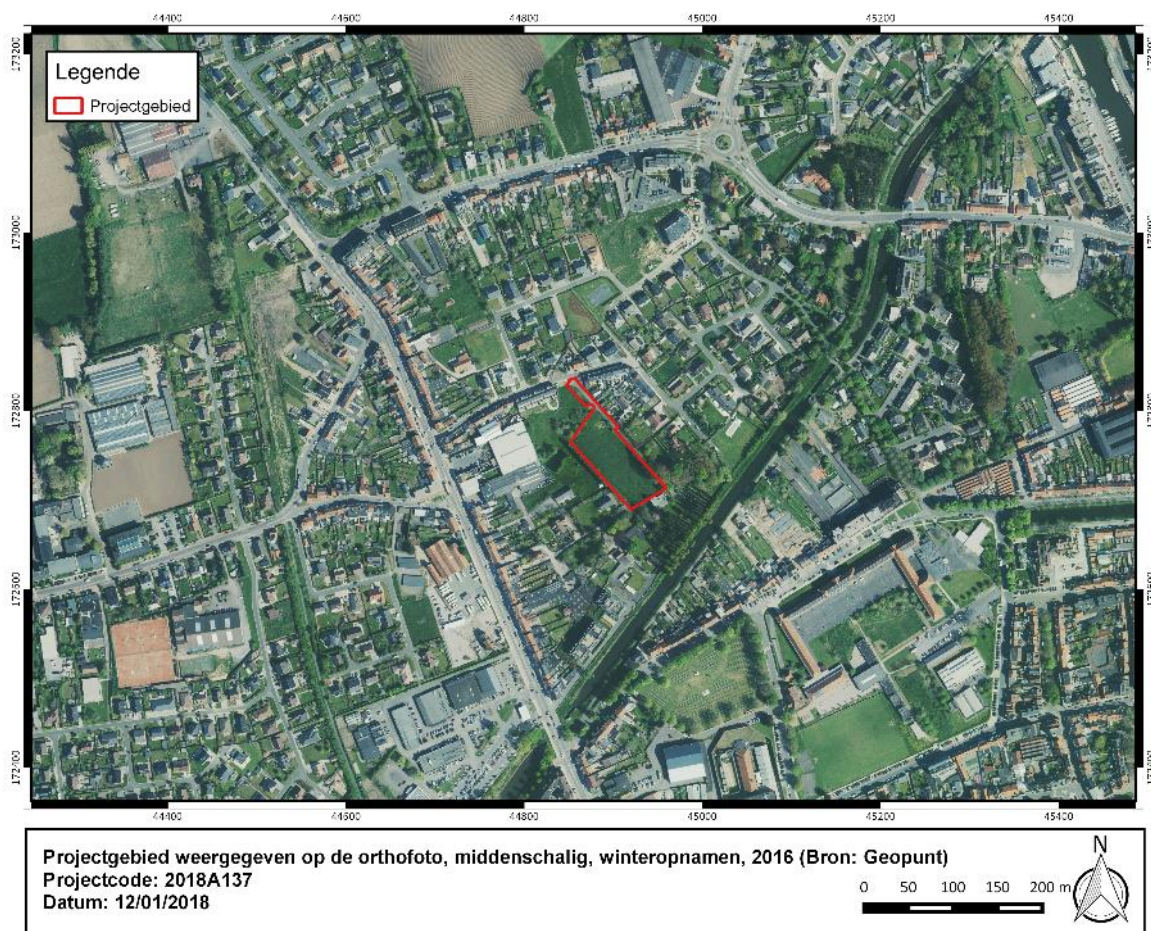
1.3 Assessmentrapport

Het assessmentrapport omvat alle relevante gegevens die over het projectgebied verzameld kunnen worden uit toegankelijke literatuur en kaartmateriaal, die bijdragen tot het gefundeerd inschatten van het archeologisch potentieel van het plangebied. Om dit laatste te bereiken worden de verzamelde gegevens met elkaar vergeleken, geconfronteerd en samengelegd. Dit rapport heeft als doel het plangebied binnen zijn archeologisch en landschappelijk kader te plaatsen, rekening houdend met de geplande bodemingrepen. De studie maakt gebruik van verschillende datasets, waarbij het uitgangspunt steeds het ontwerpplan van de toekomstige bodemingrepen is. Dit ontwerpplan wordt telkens geprojecteerd op de geologische, bodemkundige en historische kaarten. Alle kaartmateriaal werd vervaardigd met behulp van QGIS, een geografisch informatiesysteem.

Op basis van deze assessment van het projectgebied kan een gegronde argumentatie opgesteld worden over de noodzaak en het nut van al dan niet verder te nemen archeologische maatregelen, die uiteengezet worden in deel 2: het programma van maatregelen.

1.3.1 Ruimtelijke situering

Het onderzoeksterrein is gelegen in Ieper, in de provincie West-Vlaanderen. Het te ontwikkelen binnengebied is aan de noordzijde ontsloten via een toegangsweg met de Velodroomstraat. De westzijde van het binnengebied grenst aan de tuinen en achterzijden van de gesloten bebouwing langs de Haiglaan. Langs de oostzijde sluit het groene binnengebied aan met een residentiële verkaveling met allemaal woningen in veel groen. De zuidzijde van het binnengebied sluit aan met een nog te ontwikkelen zone voor méérgezinswoningen in een groen kader dat gericht is naar de vaart Komen-Ieper.

Figuur 5: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2016 (Bron: Geopunt).

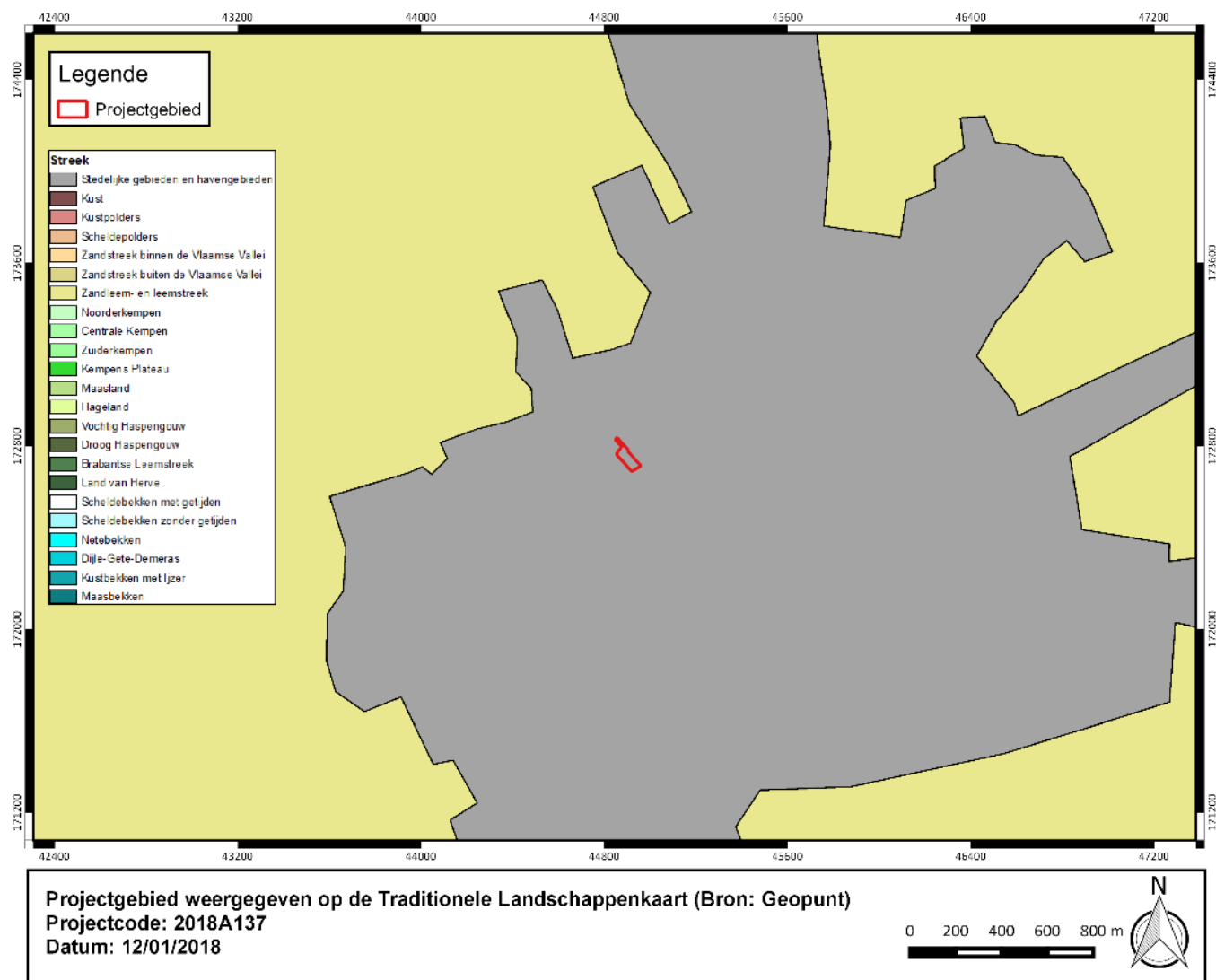
1.3.2 Beschrijving aardwetenschappelijke gegevens

Tabel 2: Overzicht van de aardwetenschappelijke gegevens.

Bron	Informatie
Traditionele landschappenkaart	Stedelijke gebieden en havengebieden
Tertiair	Lid van Aalbeke (Fm. Kortrijk)
Quartair	Type 3: fluviatiele afzetting/eolische afzetting
Bodemtypes	OB
Potentiële bodemerosie	Zeer laag
Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen	Hoogte tusse ca. 17,5 en 19 m TAW
Hydrografie	IJzerbekken (deelbekken: Ieper-Ambacht) Waterlopen: Kanaal van Ieper naar Komen

1.3.2.1 Traditionele landschappenkaart (geomorfologie)

Het onderzoeksterrein is gelegen binnen stedelijke gebieden en havengebieden.

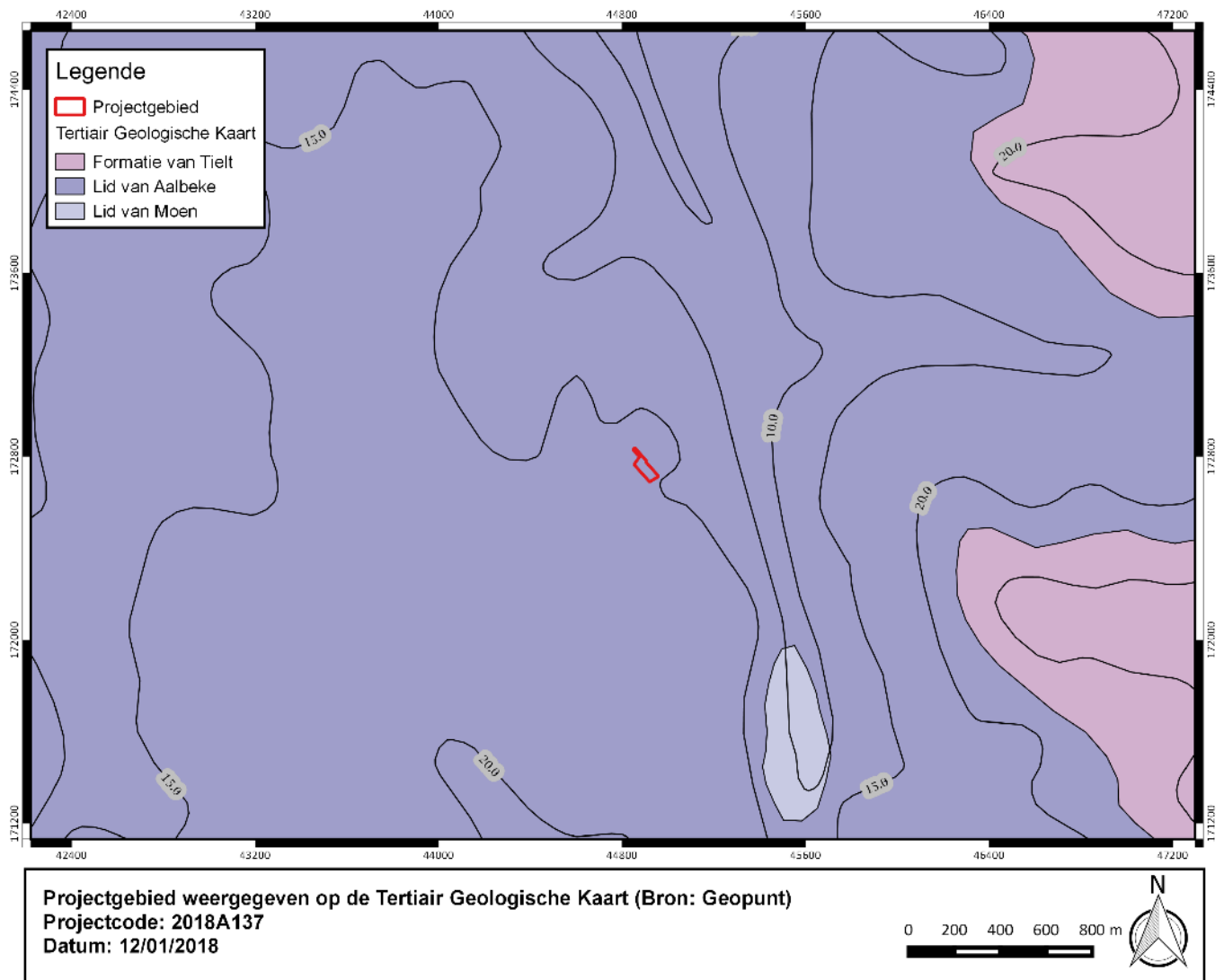
Figuur 6: Projectgebied weergegeven op de Traditionele Landschappenkaart (Bron: Geopunt).

1.3.2.2 Geologie

1.3.2.2.1 Tertiair

Het projectgebied is gelegen in het **Lid van Aalbeke** (Formatie van Kortrijk). Deze formatie bestaat hoofdzakelijk uit mariene kleiige sedimenten, die weinig macrofossielen bevatten en is de eerste afgezette formatie van het Vroeg-Eoceen (54,8 Ma – 49,0 Ma). Over het algemeen worden de afzettingen siltiger of zandiger (ondieper afzettingsmilieu) naar het zuidoosten toe en homogeen kleiiger naar het noorden en noordoosten toe (dieper afzettingsmilieu). De Formatie van Kortrijk wordt ingedeeld in vier leden; van onder naar boven: het Lid van Mont-Héribu, het Lid van Saint-Maur, het Lid van Moen en het Lid van Aalbeke. Het Lid van Mont-Héribu rust op de Groep van Landen.

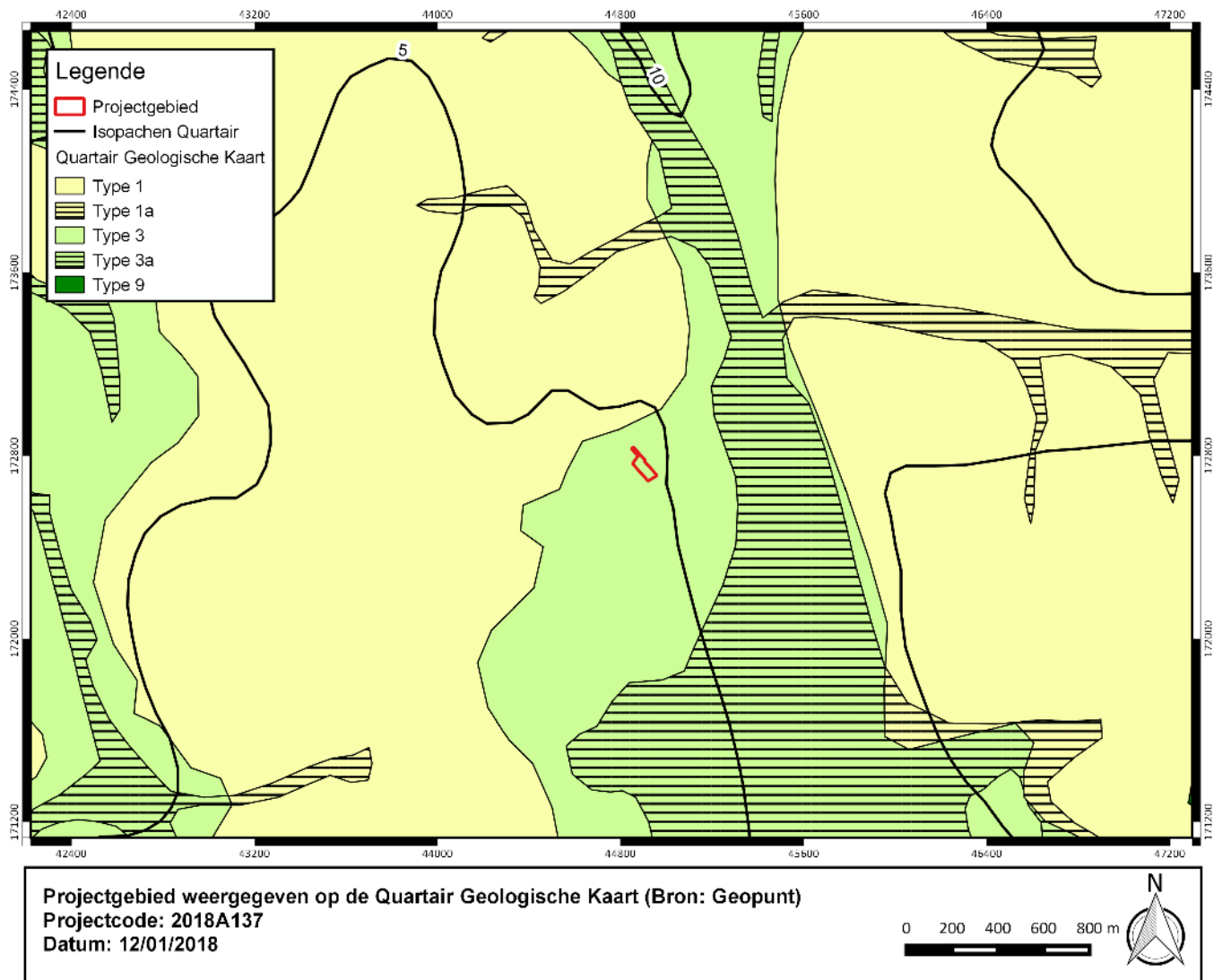
Het **Lid van Aalbeke** is een fjnsiltige homogene klei, afgezet in een rustig open-shelf milieu. Het manifesteert zich vaak als een grijze plastische klei die soms fossielen, zandsteenconcreties en laagjes grijs zand bevat. Deze klei wordt uitgebaat voor vervaardiging van bakstenen, dakpannen en siertegels.

Figuur 7: Projectgebied weergegeven op de Tertiair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.3.2.2.2 Quartair

Het projectgebied is gelegen in het Quartair **Type 3**. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door een eolische afzetting van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen (zandleem tot leem). Deze afzetting kan eventuele hellingsafzettingen bevatten van het Quartair.

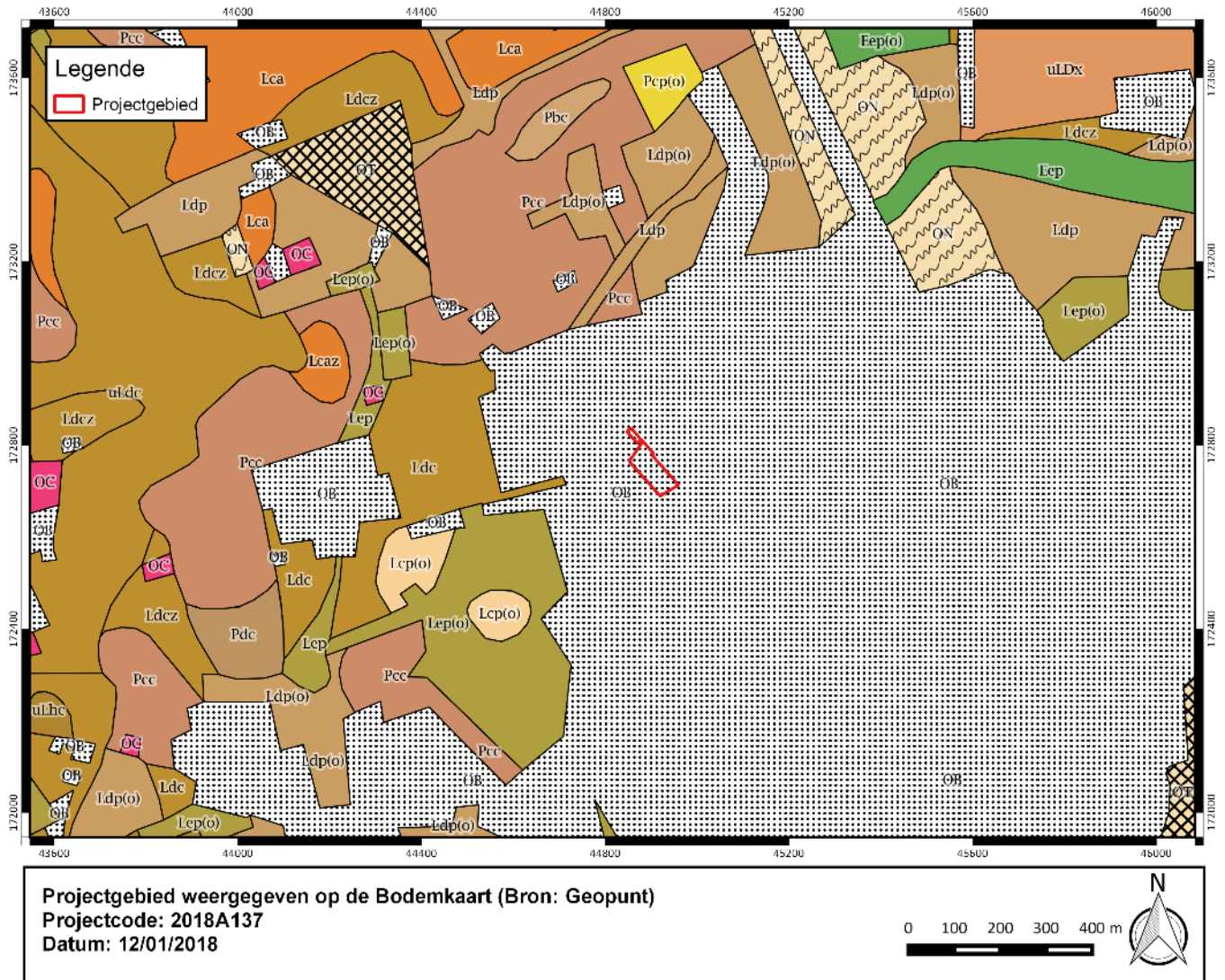

Figuur 8: Projectgebied weergegeven op de Quartair Geologische Kaart (Bron: Geopunt).

1.3.2.3 Bodem

1.3.2.3.1 Bodemtypes

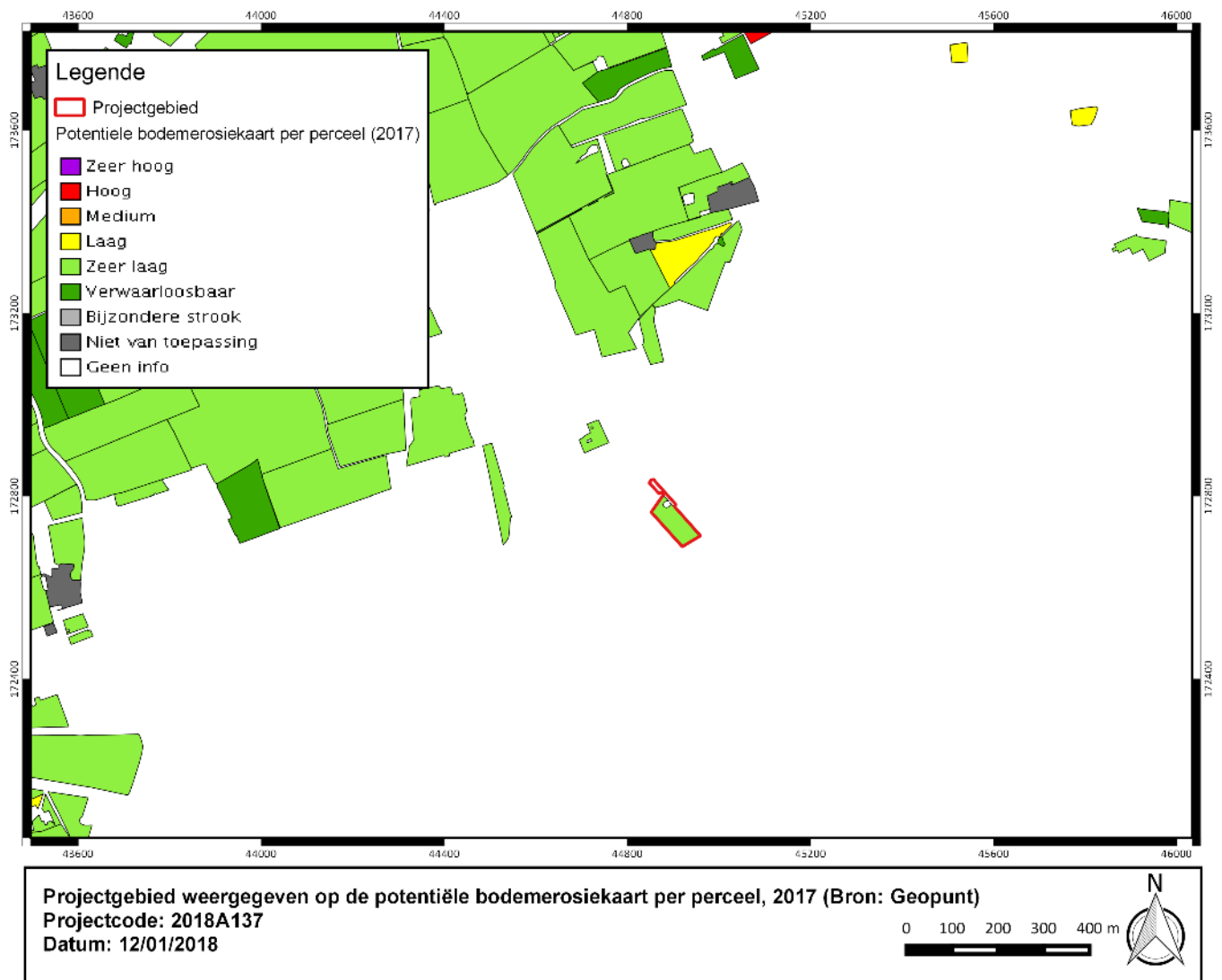
Het bodemtype **OB** is een kunstmatig bodemtype waarbij de natuurlijke bodem sterk verstoord kan zijn door de aanwezige verharding of bebouwing. Hierdoor is het niet altijd mogelijk de natuurlijke bodem te herkennen.

Figuur 9: Projectgebied weergegeven op de Bodemkaart (Bron: Geopunt).

1.3.2.3.2 Bodemerosie

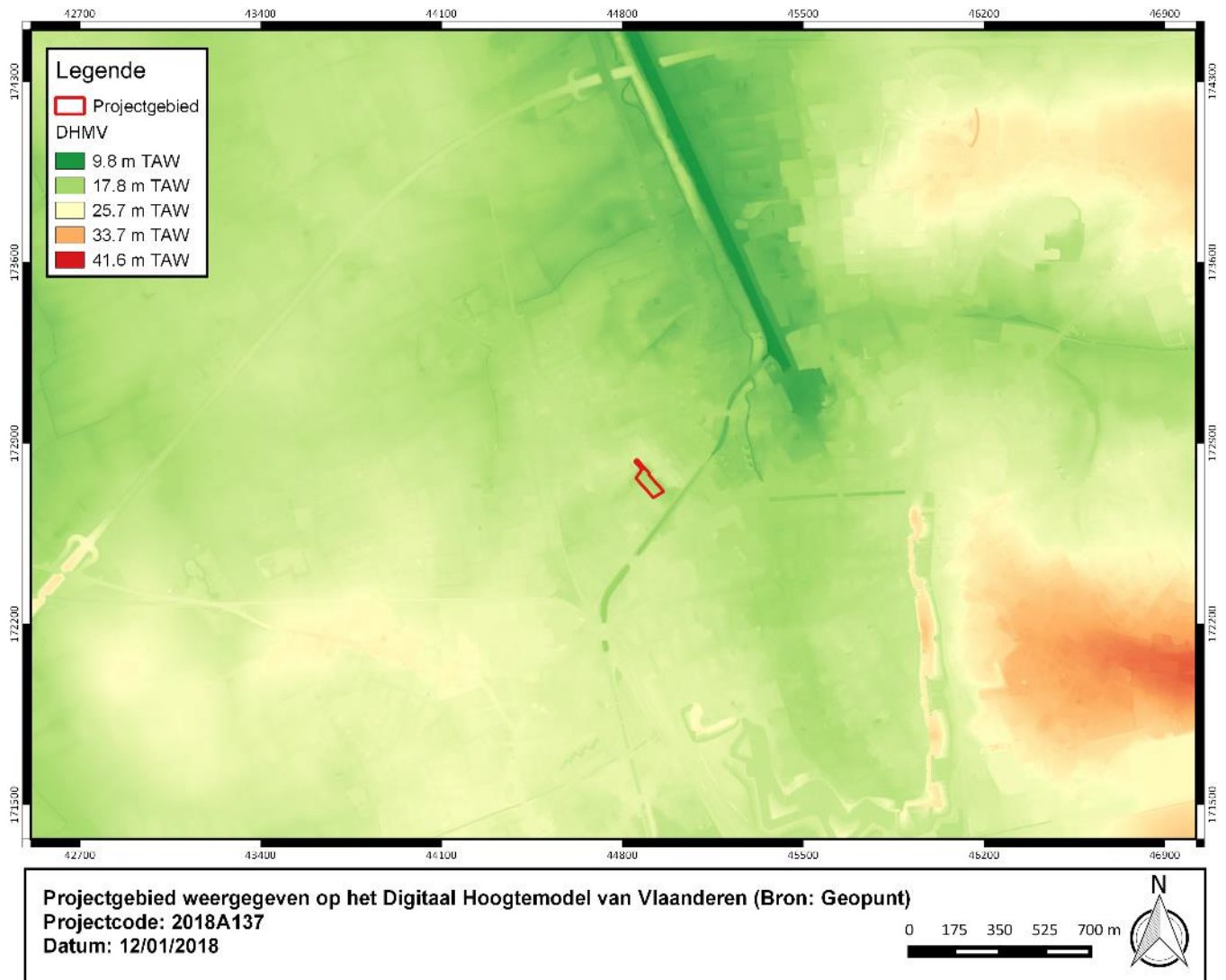
De potentiële bodemerosie van het projectgebied is zeer laag.

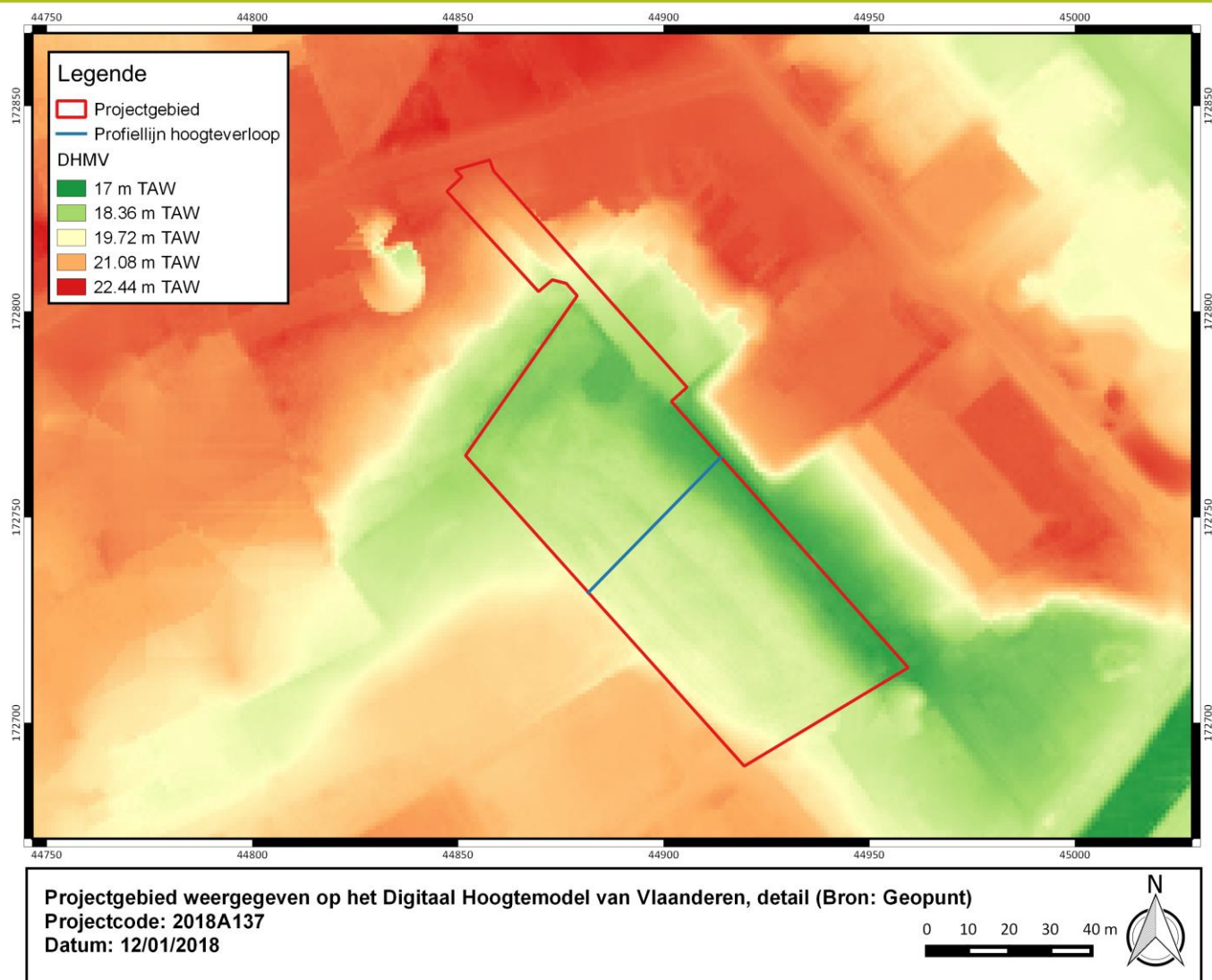
Figuur 10: Projectgebied weergegeven op de potentiële bodemerosiekaart per perceel, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.2.4 Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (DHMV) en hoogteverloop

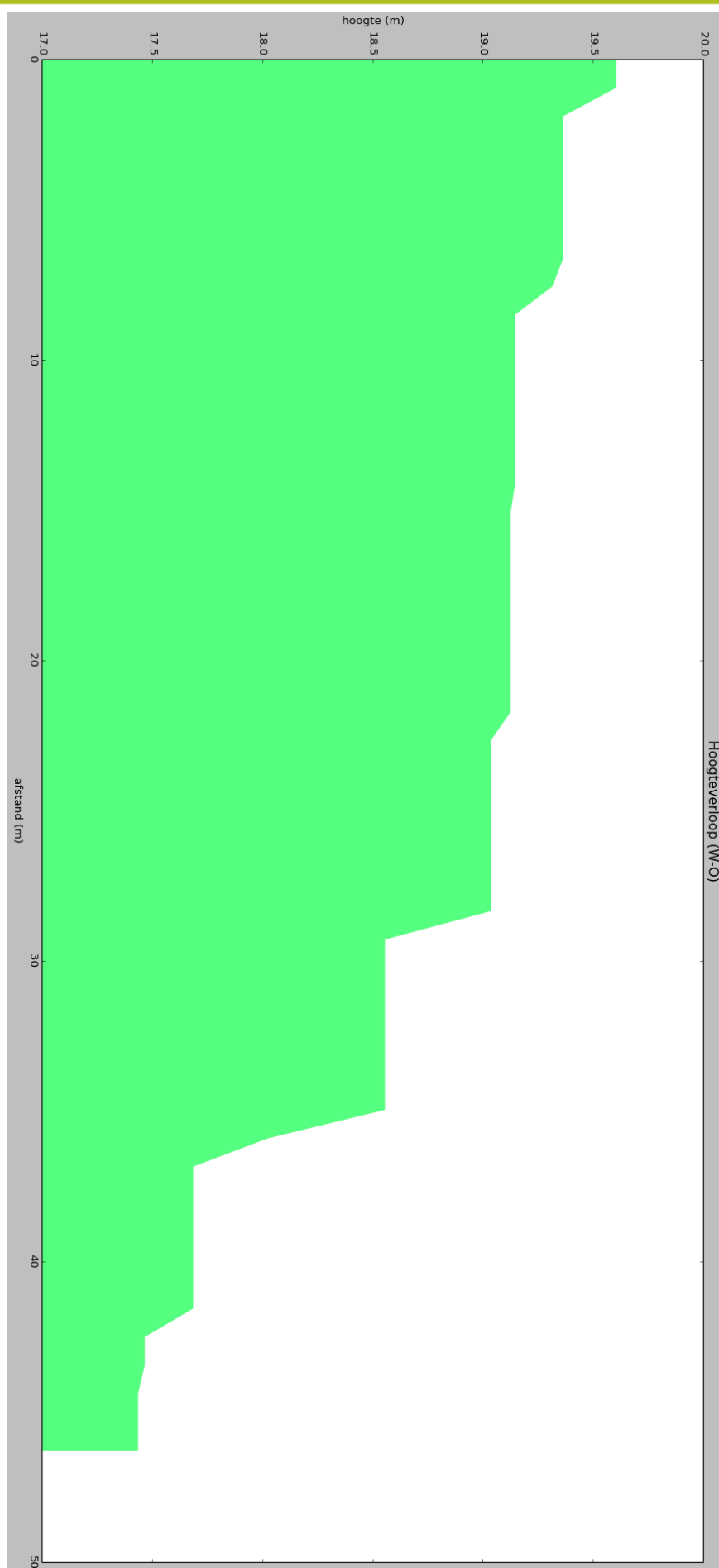
Het projectgebied is gelegen in een oude alluviale vlakte met naar het oosten toe enkele heuvels met een top hoger dan 40 m TAW. Het projectgebied zelf is gelegen op ca. 19 m TAW met in het oosten een lager gelegen deel op ca. 17,5 m TAW.

Figuur 11: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen (Bron: Geopunt).

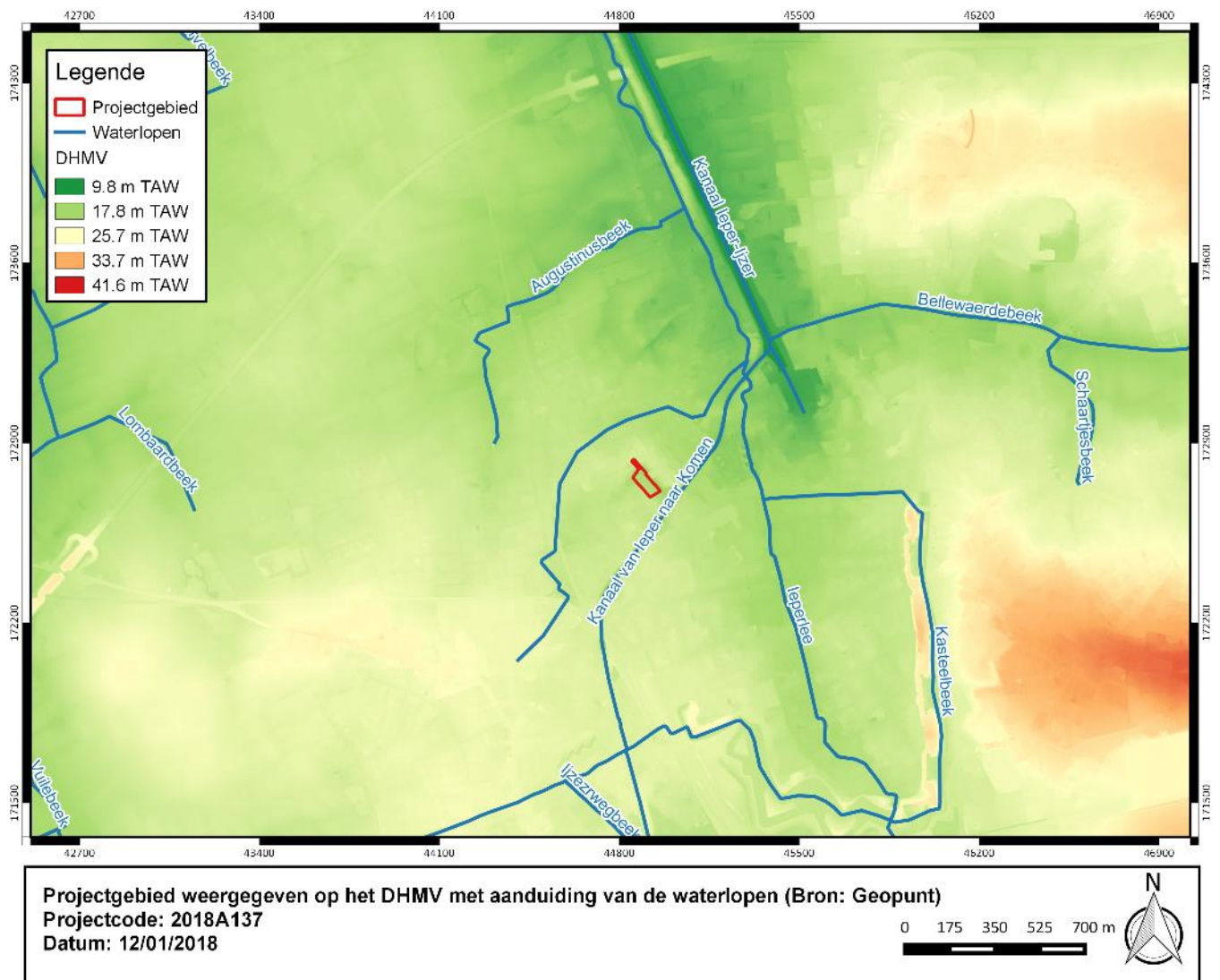
Figuur 12: Projectgebied weergegeven op het Digitaal Hoogtemodel van Vlaanderen, detail (Bron: Geopunt).

Figuur 13: Hoogteverloop van het projectgebied (van west naar oost) volgens de profiellijn weergegeven op het DHMV (Bron: Geopunt).

1.3.2.5 Hydrografie

Het projectgebied is gelegen in het IJzerbekken (deelbekken: Ieper-Ambacht). Ten zuiden is het Kanaal van Ieper naar Komen gelegen. Ten noorden stroomt een naamloze waterloop.

Figuur 14: Projectgebied weergegeven op het DHMV met aanduiding van de waterlopen (Bron: Geopunt).

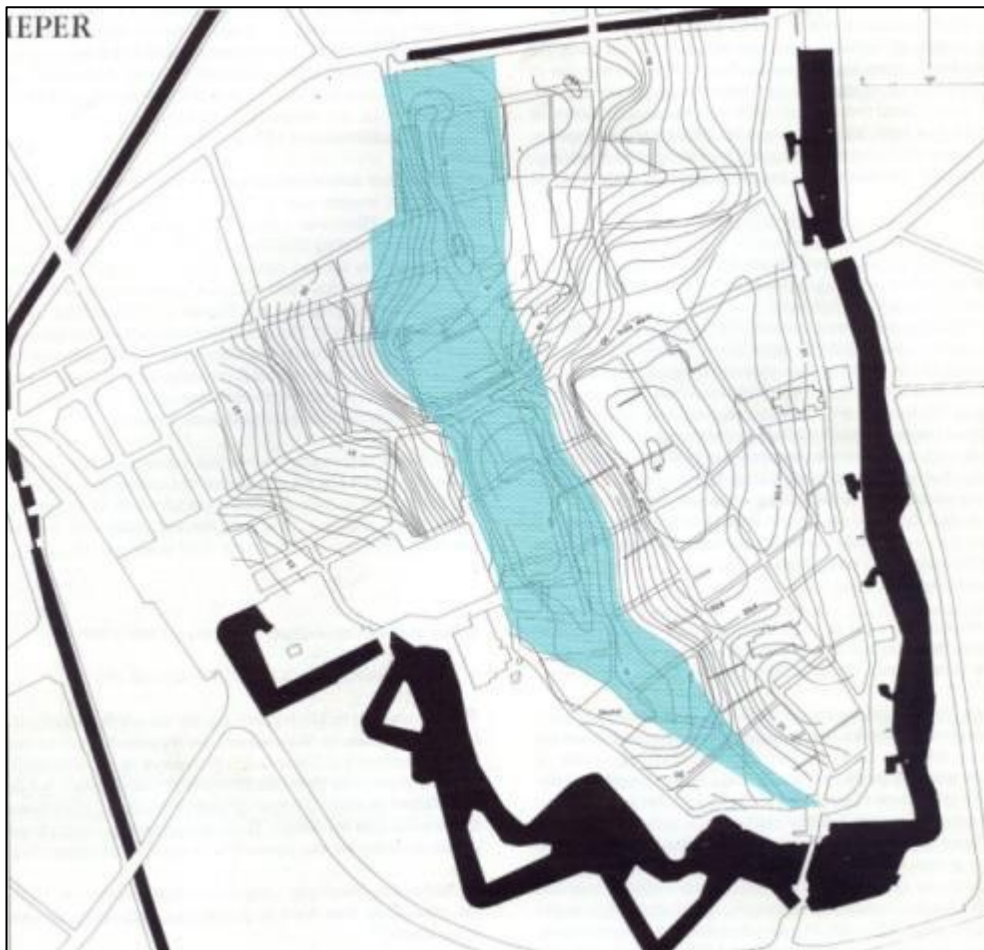
1.3.3 Gekende archeologische waarden

1.3.3.1 Historisch en cartografisch onderzoek

1.3.3.1.1 Historische achtergrond

In 1988-1989 voerde toenmalig stadsarcheoloog Johan Termote een systematisch historisch-geografisch en -topografisch onderzoek van de binnenstad uit. Gegevens uit historische, iconografische, bouwhistorische en geofysische onderzoeken werden samengebracht en aangevuld met microtopografische gegevens en boorgegevens. Dit onderzoek leverde heel wat nieuwe gegevens op m.b.t. de ruimtelijke ontwikkeling van de binnenstad.

De stad Ieper ontstond op de rechteroever van de rivier de Ieper, die ontspringt op de Lindenhoek ten zuiden van de Kemmelberg¹. De vallei waarin de Ieper stroomde was aanvankelijk vrij nauw, maar ter hoogte van het Zaalhofplein en de huidige markt werd de vallei breder (Figuur 15)². Aan oostzijde van deze vallei kwam een vlakke zandleemrug voor; vermoedelijk moet de vroegste bewoning hier gesitueerd worden.

Figuur 15: Microtopografische kaart met aanduiding van het alluvium (TERMOTE 1990, fig. 2)

¹ CORNILLIE 1950, 19.

² TERMOTE 1990, 68.

De oudste vermelding van de *Villa Yprensis* gaat terug tot 1066, maar er zijn aanwijzingen dat de nederzetting teruggaat op een Karolingische *fiscus*³. De kern van de *villa*, de *curtis*, lag in de bocht van de Ieper, nabij de kruising van de Elverdingestraat en de Lange- en Korte Meersstraat (Figuur 16)⁴. De lokalisatie van de gracht rond de *curtis* en het aanpalende neerhof kon aan de hand van boringen vrij nauwkeurig bepaald worden. Vermoedelijk gaat de grafelijke motte, ten noorden van de markt, terug tot deze *curtis*.

1. *Curtis*: centrum van de bedrijvigheid van de *villa*
2. Neerhof met de Sint-Maartenskerk
3. Sceuveldgracht
4. Semi-circulair domein, omgeven door een gracht
5. Semi-circulaire *portus* rond de Sint-Pieterskerk
6. Sint-Jacobskerk
7. Het Zaalhof
8. Neerhof van het Zaalhof
9. Grafelijke motte

Figuur 16: Ieper tijdens de 11de en 12de eeuw, (MUS 1998, fig. 2)

In de tweede helft van de 11de eeuw bestaan twee duidelijke kernen: de grafelijke *villa* met als kern de motteversterking en de Sint-Maartenskerk. Beide zijn gesitueerd ten noorden van de markt en de *portus* (handelsnederzetting) gesitueerd rond de Sint-Pieterskerk. De handelsnederzetting is reeds in 1127 verdedigd door een gracht. De opgave van de grafelijke versterking ten voordele van het nieuwe handelscentrum leidt tot een conflict, dat uiteindelijk in het nadeel van de Sint-Pieters *portus* beslecht wordt⁵. Aan de westzijde van de Ieper, in de onmiddellijke nabijheid van de Sint-Pieters *portus*, wordt een nieuwe grafelijke versterking opgericht. Deze vormt de kern van het latere Zaalhof.

Stadsontwikkeling tot ca. 1400

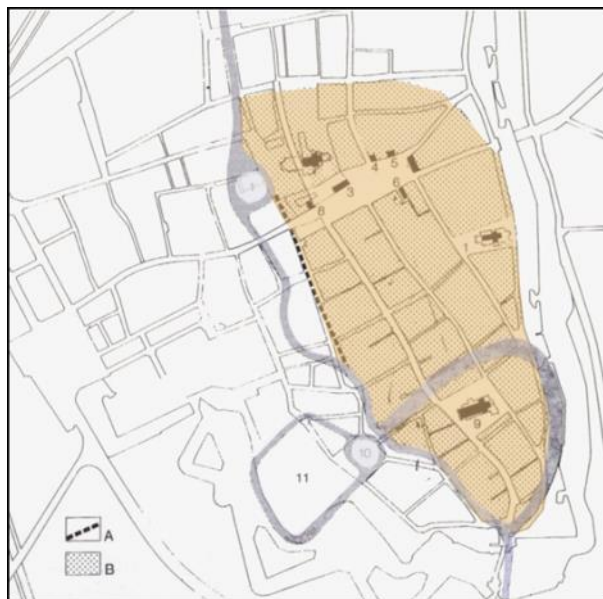
Tussen 1128 en 1324 breidt de stad Ieper zich sterk uit: de grote bloei van de lakenindustrie leidde tot een grote bevolkingsgroei. In een eerste fase wordt de ruimte tussen de oorspronkelijke grafelijke versterking en de Sint-Pieters *portus* opgevuld, m.a.w. de terreinen ten oosten van de Ieper⁶. Deze terreinen werden op figuur 16 oranje weergegeven. Belangrijkste assen zijn het Schipleet (Figuur 16, A), aangelegd in het eerste kwart van de 12de eeuw, de Rijselsestraat en de Meensestraat. Tot deze fase behoort ook de stichting van de Sint-Jacobsparochie, te dateren tussen 1123 en 1139.

³ TERMOTE 1990, 68.

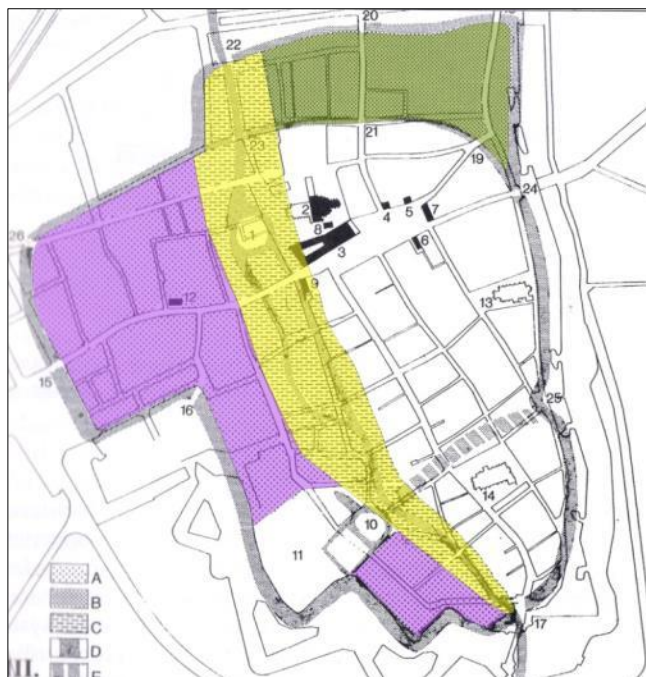
⁴ MUS 1998, 54.

⁵ TERMOTE 1990, 68.

⁶ TERMOTE 1990, 68.

Figuur 18: leper tijdens het tweede kwart tot het einde van de 13de eeuw, (TERMOTE 1990, fig. 3-II)

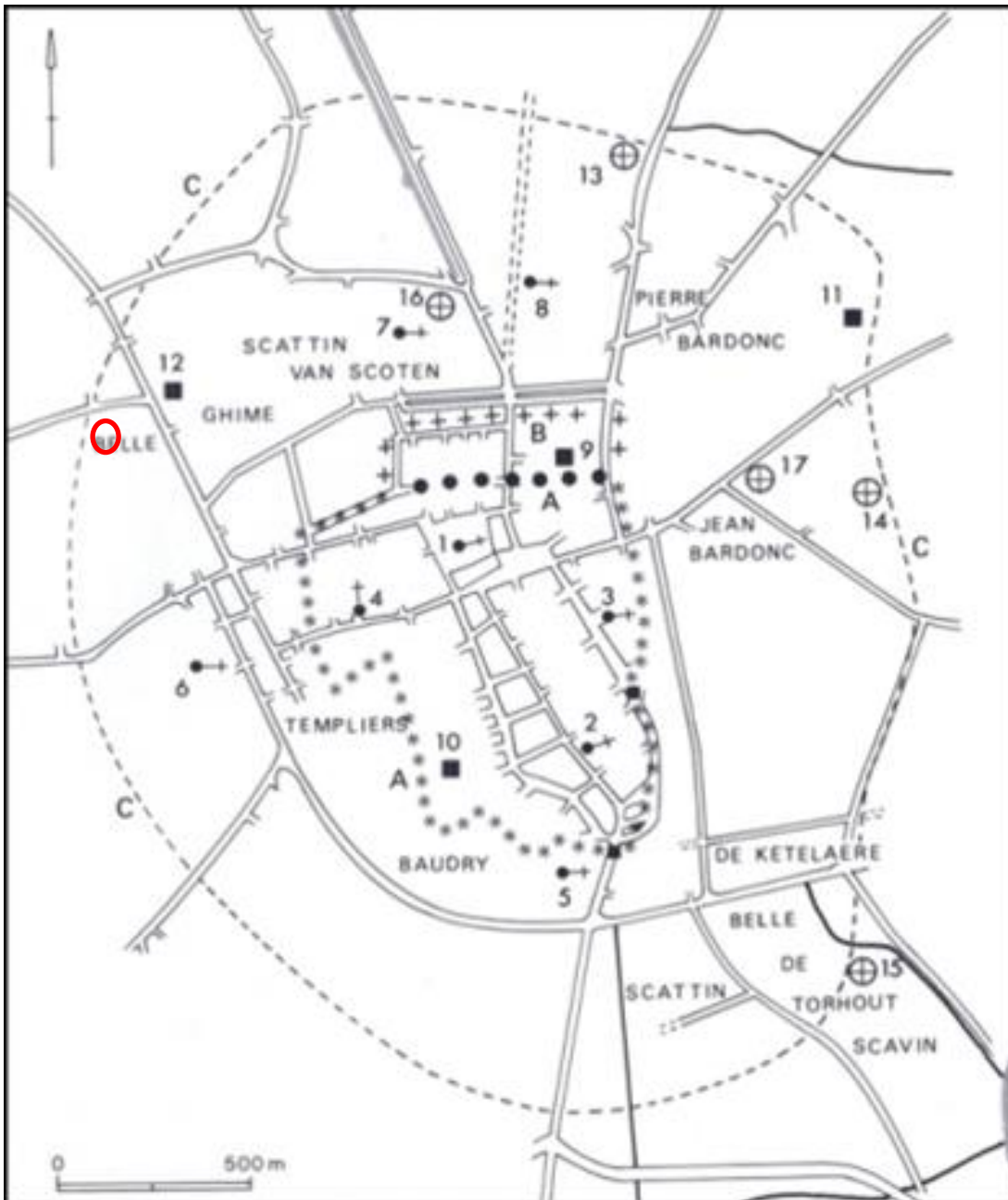

Figuur 17: leper tijdens de 13de eeuw, (TERMOTE 1990, fig. 3-III)

In het eerste kwart van de 13de eeuw worden ook de arealen ten westen van de lepere verkaveld en geleidelijk ingenomen⁷. Het gaat om de terreinen ten noorden van de Boterstraat, ten noorden en ten zuiden van het Zaalhof (Figuur 17, paars). In de eerste helft van de 13de eeuw wordt ook het alluvium van de lepere bouwrijp gemaakt (Figuur 17, geel). In de tweede helft van de 13de eeuw, vermoedelijk nog voor 1285, wordt ook het gebied ten noorden van de Surmont de Volsberghe-straat en de H. Cartonstraat binnen de stadsverdediging opgenomen (Figuur 17, groen)⁸. Het projectgebied situeert zich binnen dit gebied.

⁷ TERMOTE 1990, 68.

⁸ TERMOTE 1990, 68.

Figuur 19: leper en de buitenwijken tijdens de 13de eeuw (Mus, 1998, fig. 4)

In een derde fase worden de talrijke buitenparochies, oa. de Sint-Michielsparochie, binnen een tweede stadsomwalling gevat. Deze werd aangelegd in de periode 1325-1328. Op de kaart is te zien dat het onderzoeksterrein zich binnen de *Uterste Veste* situeert, binnen het voorgeborchte Scattin van Scoten.

Late Middeleeuwen

Tijdens het beleg van 1383 worden de buitenwijken van leper volledig verwoest door de Engelse en Gentse troepen⁹. Omdat de heropbouw van deze wijken door de graaf van Vlaanderen, de Franse koning en het stedelijk patriciaat verboden werd, werden ca. 350 volders en ca. 800 wevers verplicht om zich binnen de stadsmuren te vestigen. Op die manier kon de productie van het laken efficiënter gecontroleerd worden en werd de productie van goedkoop laken onmogelijk gemaakt.

Rekening houdende met het feit dat de volders enerzijds grote hoeveelheden water nodig hebben om het gevolve laken te spoelen en anderzijds het vuile spoelwater op een efficiënte manier moeten kunnen lozen, ligt het voor de hand dat een groot aantal volders zich vestigde aan de westzijde van de leperlee¹⁰. De bronnen maken melding van een voldersconcentratie tussen het Zaalhof en de Predikheren in het noorden en de leperse vesten in het westen en het zuiden. Er zijn sterke aanwijzingen dat de traditie zich in deze industriële wijk van de late 14de eeuw tot de 17de eeuw heeft doorgezet. In de 17de eeuw wordt de wijk grotendeels verlaten t.g.v. de teloorgang van de leperse draperie¹¹. Dit verklaart waarom maarschalk de Vauban net op deze gronden kazernes, arsenalen en hospitalen van het leger liet oprichten.

1.3.3.1.2 Historische kaarten

Figuur 20: Projectgebied weergegeven op het plan van Guillaume Du Thielt, 1383 (Bron: leper à la carte).

⁹ Mus 1998, 56.

¹⁰ Mus 1997, 27.

¹¹ Mus 1997, 29.

Op het plan van Guillaume Du Thielt situeert het onderzoeksterrein zich binnen de Uterste Veste van de stad. De voorgeborchten van Ieper worden van het buitenliggende land afgesloten met een dubbele walgracht. Ter hoogte van het plangebied worden een ruim aantal kampementen van Engelse troepen afgebeeld.

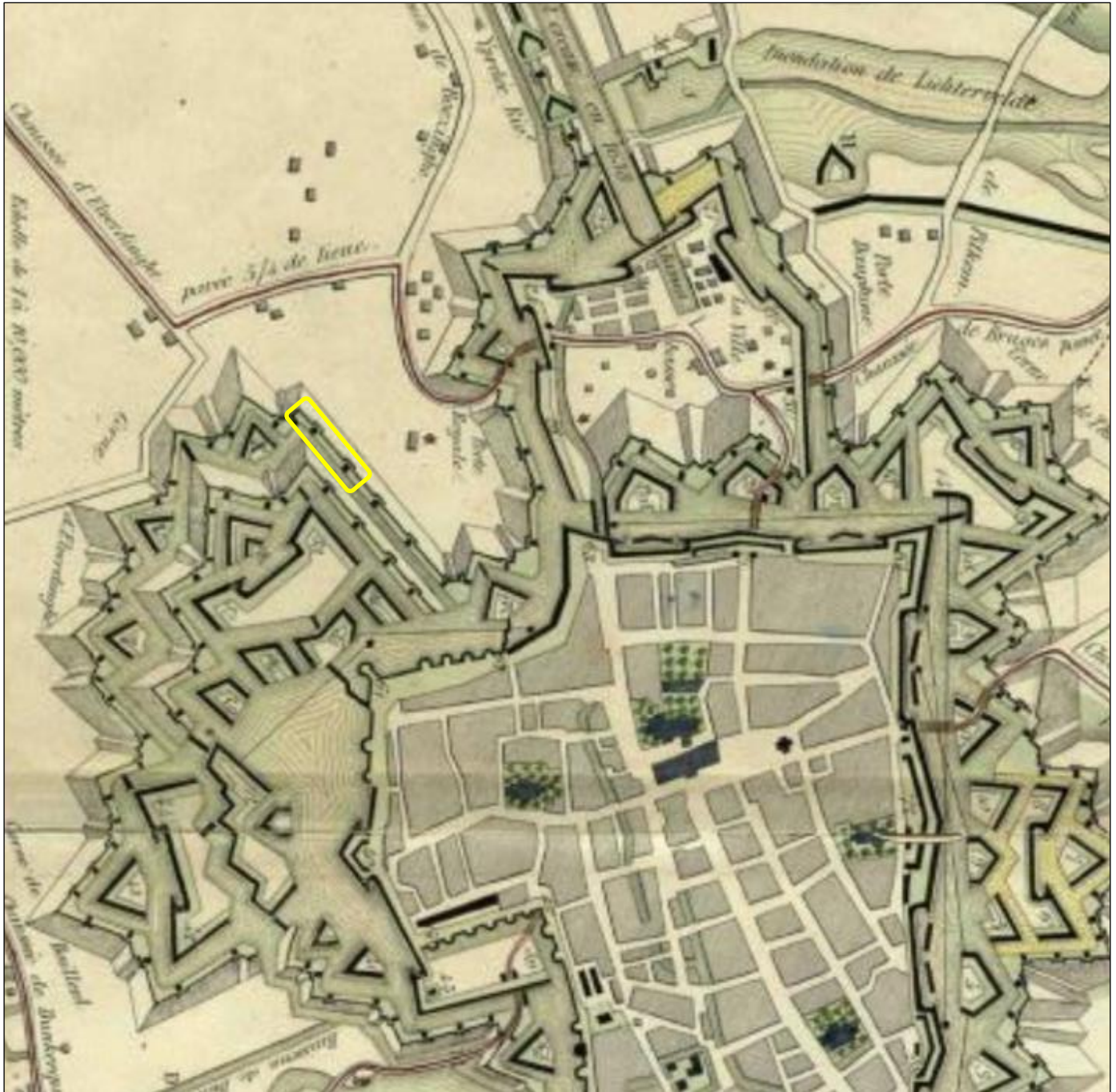
Figuur 21: Projectgebied bij benadering weergegeven op het plan van Ieper uit 1670 (Bron: SAI, Bibliotheek, 949.33/EPE).

Figuur 21 toont aan dat het plangebied zich situeert buiten de Bourgondische stadsomwalling van Ieper.

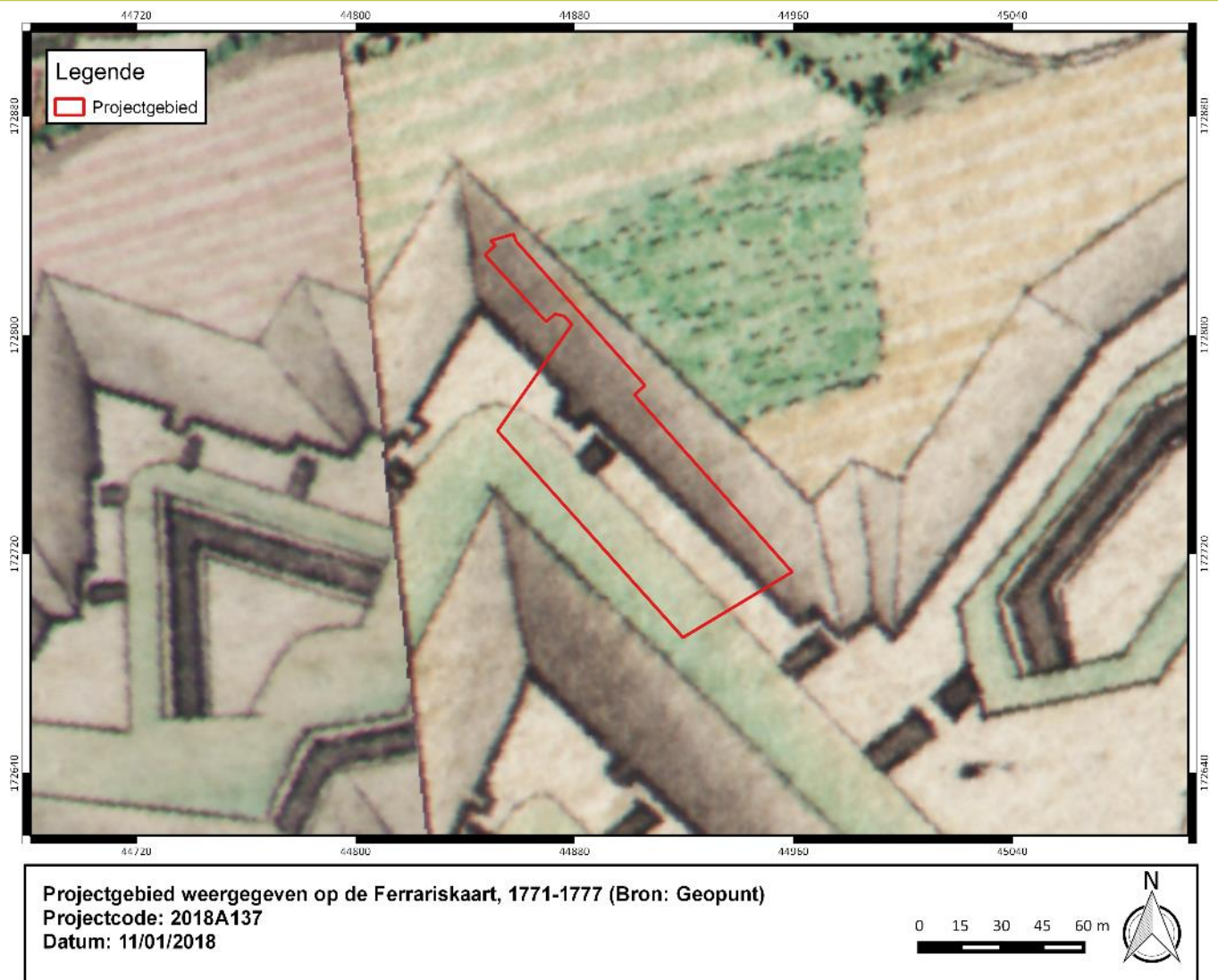
Figuur 22: Projectgebied weergegeven op het Plan van leper met weergave van het eerste project van Vauban, ca. 1744 (Bron: SAI, Kaarten en Plannen, nr. 12 s.n.)

Bij het eerste project van Vauban werd de Bourgondische omwalling, zoals deze door de Spanjaarden werd achtergelaten, behouden. Langs de buitenkant werden drie hoornwerken opgericht. De drie hoornwerken waren het Hoornwerk van Torhout, het Hoornwerk van Antwerpen en het Hoornwerk van Elverdingen. Het onderzoeksterrein situeert zich ter hoogte van het Hoornwerk van Elverdingen.

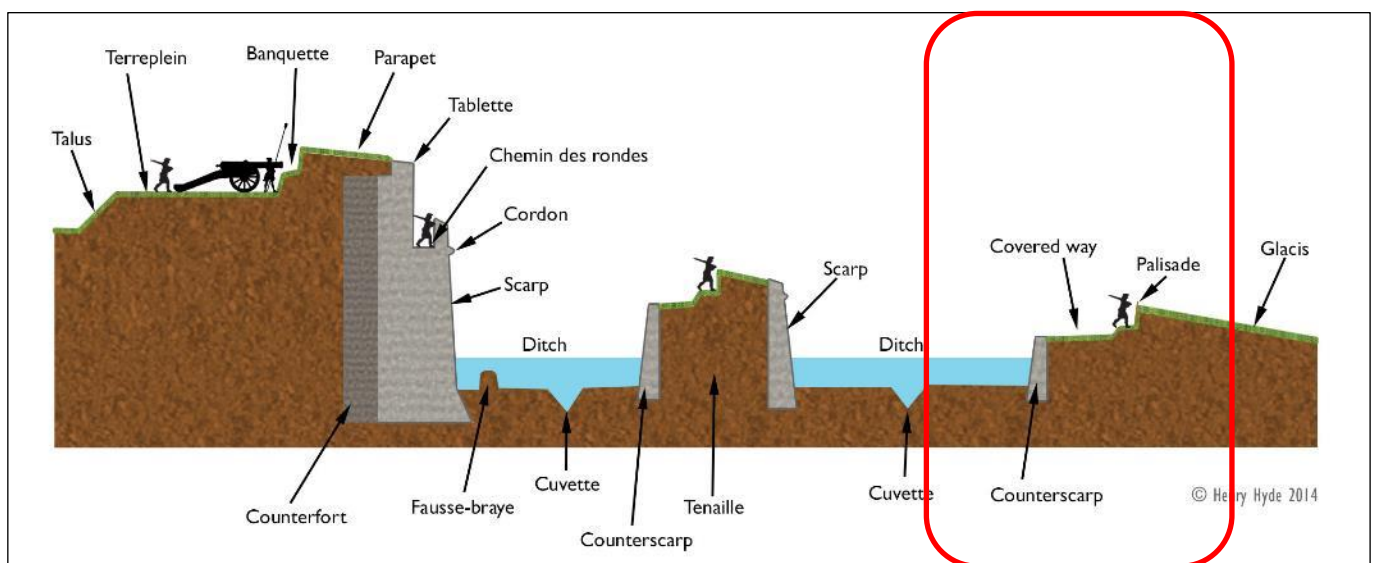
Figuur 23: Projectgebied weergegeven op het plan van leper met weergave van het tweede project van Vauban, ca. 1774 (Bron: SAI, Bibliotheek, 949.33/EPE/)

Bij het tweede project van Vauban werd een vierde hoornwerk aangebracht, namelijk dat van Belle, ten zuiden van het Hoornwerk van Elverdinge. Ook het Hoornwerk van Elverdinge is in omvang toegenomen. Het onderzoeksterrein situeert zich integraal binnen de Vaubanversterking.

Figuur 24: Projectgebied weergegeven op de Ferrariskaart, 1771-1777 (Bron: Geopunt).

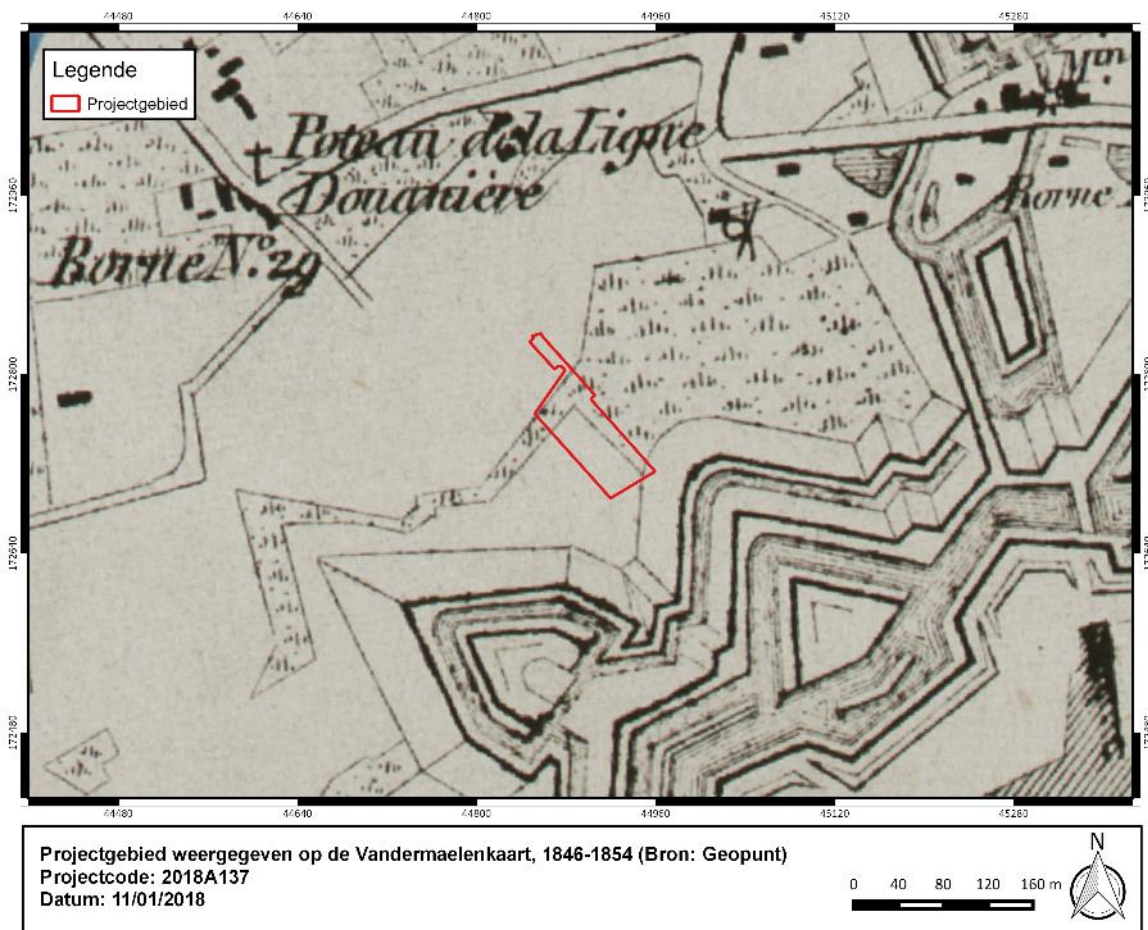
De Ferrariskaart toont aan dat het onderzoeksterrein zich situeert ter hoogte van de Vaubanversterking. Het plangebied situeert zich deels ter hoogte van een gracht, een contrescarpe, een bedekte weg, een palissade en een glacis (zie Figuur 25).

Figuur 25: Voorbeeld van een doorsnede van een Vaubanversterking (Bron: Henry Hyde, 2014).

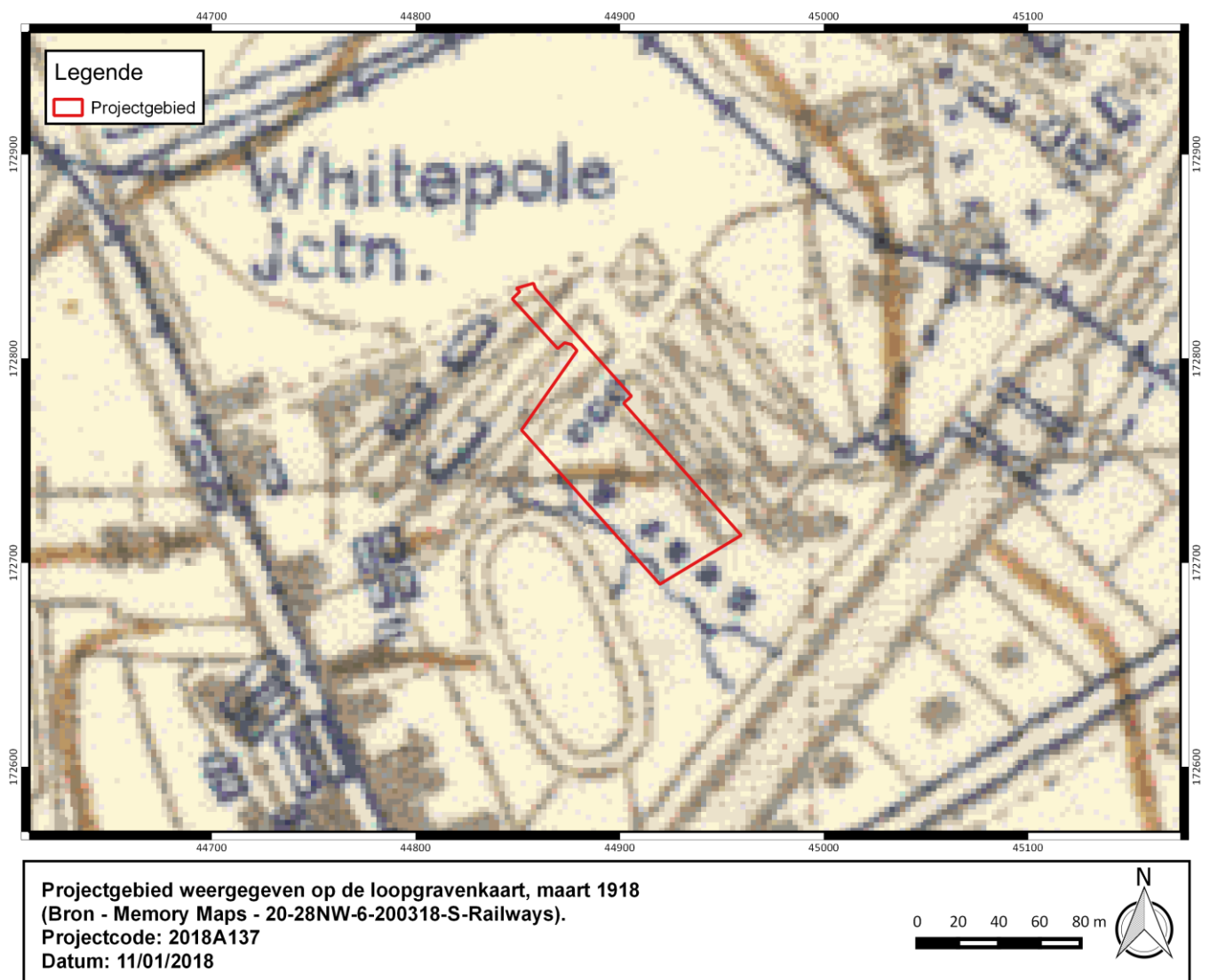

Figuur 26: Projectgebied weergegeven op het plan van Ieper uit 1794 (Bron: SAI, Bibliotheek, 949.33/EPE/)

Figuur 27: Projectgebied weergegeven op de Vandermaelenkaart, 1846-1854 (Bron: Geopunt).

Onder Jozef II werden praktisch alle voorwerken geslecht, met uitzondering van enkele redouten en ravelijnen in de Verdrongen Weiden. Ook de hoofdomwalling met de tenailles bleef intact. Toen de Oostenrijkers in 1792 vonden dat ze zeer kwetsbaar waren geworden werd de stad opnieuw omgeven door een groot aantal demi-lunes en contregardes en een soort hoornwerk ter hoogte van het Hoornwerk van Elverdinge (Figuur 26). Tijdens het Franse bewind (1795-1815) werden de voorwerken grotendeels ontmanteld om veiligheidsredenen. Tegenstanders zouden deze immers kunnen gebruiken als bolwerken tegen de bezetter. Desalniettemin krijgt het hoornwerk van Elverdinge in de eerste helft van de 19de eeuw een restauratiebeurt. Aan het midden van de 19de eeuw situeert het zuidelijk deel van het onderzoeksterrein zich desalniettemin buiten de Vaubanversterking.¹²

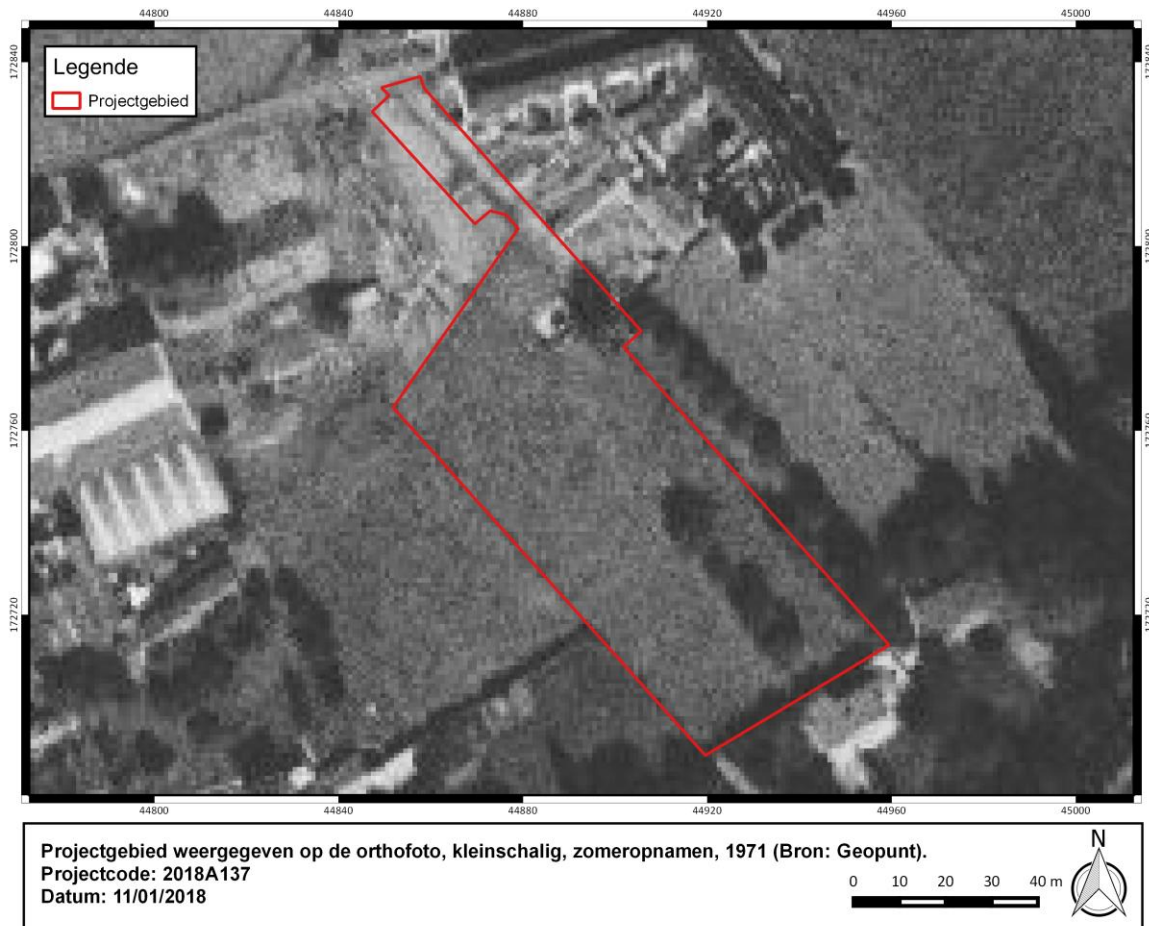
Figuur 28: Projectgebied weergegeven op de loopgravenkaart, maart 1918 (Bron - Memory Maps - 20-28NW-6-200318).

Gedurende de Eerste Wereldoorlog kent de stad Ieper nagenoeg een totale verwoesting, hoewel ze buiten de frontlijn lag. Ter hoogte van Ieper vormde de noord-zuid-frontlijn een deels om de stad lopende oostelijke bocht, de zogenaamde 'Ypres Salient'. Dit gebied vormde samen met de IJzer het kernstuk van de stellingoorlog. Ieper werd als belangrijk knooppunt van het door de geallieerden ingenomen hinterland het doelwit van groots opgezette Duitse aanvallen. De loopgravenkaart toont aan dat er zich een ruim aantal WO 1-relicten situeren in de nabije omgeving van het onderzoeksterrein. Langhseen het tracé van de huidige Haiglaan loopt een spoorlijn die ten noordwesten van het plangebied uitloopt in de Whitepole Junction. Binnen de contouren van het onderzoeksterrein situeren zich mogelijk restanten van een geallieerd kampement. Mogelijk wordt langsheen de zuidwestzijde een loopgraaftacé aangesneden.

¹² Stadsarchief Ieper, Vauban en de Ieperse vestingen – Catalogus tentoonstelling, 2007.

1.3.3.1.3 Huidige gebruik en verstoringen

De orthofoto-sequentie toont een beperkte evolutie in het bodemgebruik binnen de contouren van het onderzoeksterrein. Het onderzoeksterrein bestaat quasi integraal uit grasland. Verspreid over het terrein is vegetatie waarneembaar in de vorm van boomgroei. Centraal binnen het onderzoeksterrein situeert zich tevens een poel met een oppervlakte van ca. 120 m². In het noordelijk deel van het plangebied is een wegnis aangelegd met een totaal verhard oppervlak van ca. 340 m².

Figuur 29: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1971 (Bron: Geopunt).

Figuur 30: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, kleinschalig, zomeropnamen, 1979-1990 (Bron: Geopunt).

Figuur 31: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2000-2003 (Bron: Geopunt).

Figuur 32: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2008-2011 (Bron: Geopunt).

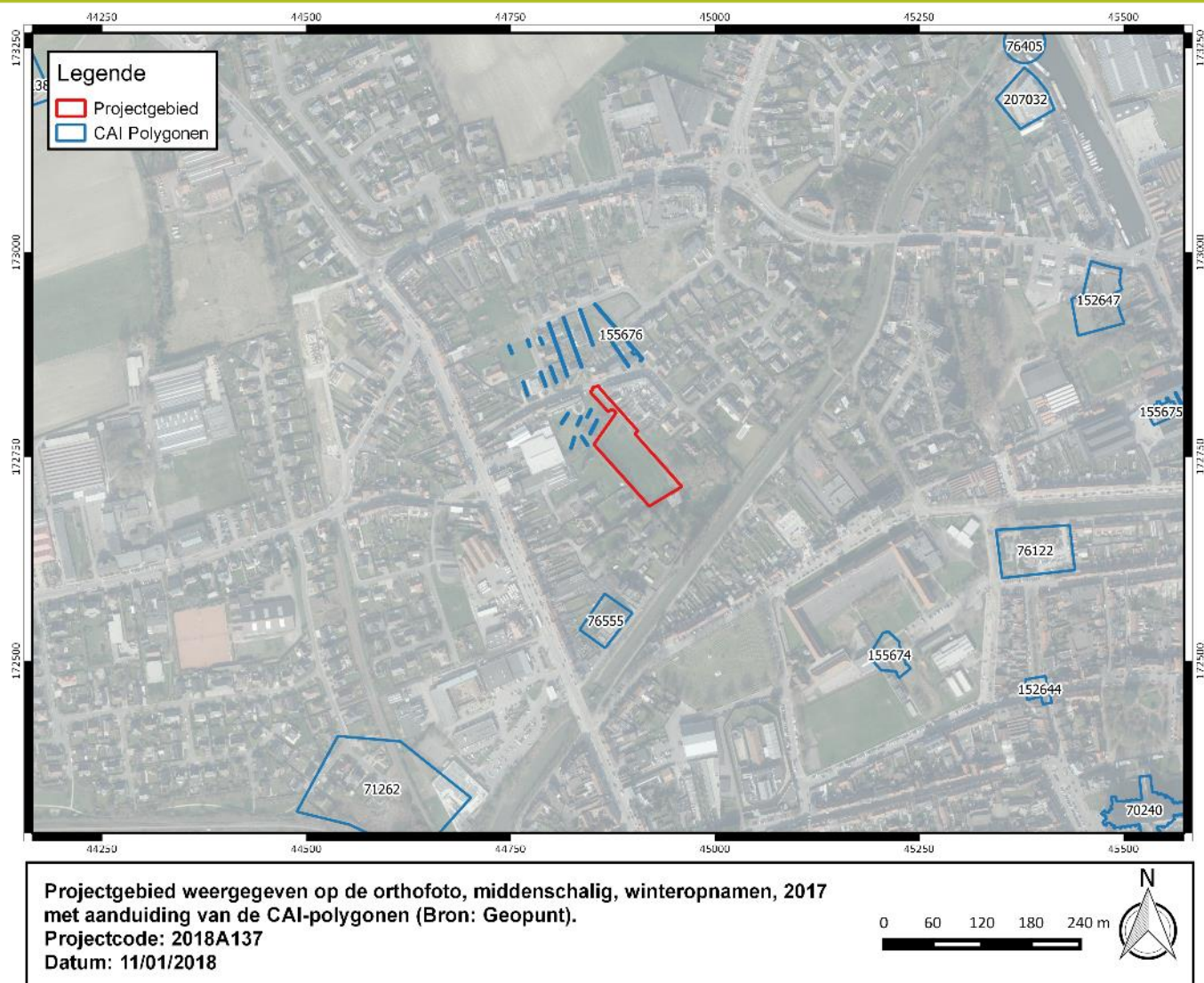
Figuur 33: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 (Bron: Geopunt).

1.3.3.2 Beschrijving van de gekende archeologische waarden

Op het terrein zijn geen archeologische waarden gekend. De Centraal Archeologische Inventaris wijst met verschillende cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse hoeves met walgracht op een grotendeels ruraal karakter van de omgeving na het opgeven van de 'Ueterste Veste'. Verder werden bij een werfcontrole net ten noorden van het plangebied de resten waargenomen van grachten die deel uitmaakten van het hoornwerk van Elverdinge, onderdeel van de Vaubanversterking (CAI 155676).

Meest relevant voor de geplande werken aan de Velodroomstraat is de mechanische prospectie uitgevoerd in het najaar van 2015 op ca. 350m ten westen van het huidige plangebied, aan de Augustijnenstraat. Conform de verwachting lag het gros van het plangebied buiten de eigenlijke 14e eeuwse stadsomwalling. In het uiterste zuiden werd de gracht van deze versterkingsgordel ten dele aangesneden en onderzocht. De bodemopbouw bestond inderdaad uit een eolisch sediment met sporen direct onder de teelaarde. Verder werden bij het onderzoek ook enkele post-middeleeuwse greppels aangesneden, evenals enkele verspreide resten uit de Eerste Wereldoorlog.

Voor het onderzoeksgebied werden in de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) van Onroerend Erfgoed in de nabije omgeving volgende archeologische (indicatieve) waarden en ondergrondse bouwhistorische waarden vastgesteld:

Figuur 34: Projectgebied weergegeven op de orthofoto, middenschallig, winteropnamen, 2017 met aanduiding van de CAI-polygonen (Bron: Geopunt).

1. Archeologische vindplaatsen

70240	Opgraving (1973); NK: 15 meter Volle middeleeuwen: kerk Late middeleeuwen: vlakgraf - Graf van graaf Robrecht van Bethune (gestorven in 1322) Bron: Devliegheer, L. 1974: Graf van graaf Robrecht van Bethune, Archeologie 1974.1, 53-54.
76122	Opgraving (1988); NK: 15 meter Late middeleeuwen: sluis - sluisconstructie waardoor het leperleed de stad verliet, opgebouwd uit zandsteen en baksteen – kleine aanlegkade - onderdeel (oostelijke hoek) van de Vauban-versterking (doorgang in een bastion van de nieuwe vestingsmuur opgenomen) de muurkern bestaat uit rode baksteen, de binnenzijde van de hoek was als een kazemat ingericht Bron: Termote, J. 1990: Het stadsarcheologisch onderzoek te Ieper in 1988-1989, in Westvlaamse Archaeologica, 6, 3.
76555	Controle van werken (2002); NK: 250 meter 17de eeuw: verdedigingslinie - minstens 50m lange bakstenen muur, die aan de stadszijde door een dichte rij van steunberen verstevigd wordt en een bruggenhoofd. Onderdeel van het hoornwerk van Elverdinge. Bron: Dewilde, M. en F. Wyffels 2002: Vauban in Ieper en Menen, in Archaeologia Mediaevalis, 14-15-16/03/2002, p. 55-56.
155675	Opgraving (2006); NK: 150 meter Late middeleeuwen: hoek van een gracht van het hoornwerk (doorsnijdt andere laatmiddeleeuwse en postmiddeleeuwse sporen) - beschoeide gracht van een mestkuil - artisanale zone? (terrein is zwaar geremanieerd: grachten, greppels, grote en kleine kuilen, stortpakketten, brandsporen) veel lakenloodjes gevonden 17de eeuw: eerste gebouwsporen (huis van 7,3m op minstens 15,6m) – noordelijk weg ligt parallel aan het huis een gekasseide weg van 8m breed – riolering Onbepaald: menselijk skelet - ten zuiden van het huis: hoefijzervormige oven en een klein bijgebouwtje Bron: Dewilde, M. & Wyffels, F. 2007: Vauban in Ieper (W.VI.), Archaeologia Mediaevalis 30, 56-58.
155676	Controle van werken (2006); NK: toponiem Nieuwe tijd: gracht - resten van de grachten van het hoornwerk van Elverdinge

	Bron: Dewilde, M. & Wyffels, F. 2007: Vauban in Ieper (W.VI.), <i>Archaeologia Mediaevalis</i> 30, 56-58
207032	Mechanische prospectie (2013) Opgraving (2014); NK: 15 meter 17de eeuw: zware NO-ZW georiënteerde bakstenen muur, onderdeel van de 17e eeuwse stadsversterkingen. Op sommige plaatsen geheel of gedeeltelijk uitgebroken. - baksteenovens, vermoedelijk te relateren aan de aanleg van de Vaubanversterkingen - 2 muren, opgetrokken in baksteen en krijthoudende kalksteen, wellicht deel uitmakend van de Vaubanversterking. 19de eeuw: muren, vloeren, mogelijk eveneens een beerput in sleuf 1. In sleuf 2 een kelderruimte. Nieuwe tijd: Muren 3 en 4, met zekerheid jonger van muren 1 en 2. Opgetrokken in gele polderbaksteen - muursegment, jonger dan de Vaubanversterking. Nieuwste tijd: 2 ovens voor baksteenproductie. Onbepaald: grote kuil of gracht, zonder diagnostisch materiaal. Wel het oudste spoor aangetroffen op de opgraving gezien de stratigrafie. Bron: Boncquet T. 2013: Archeologisch vooronderzoek Westkaai (Ieper), Ruben Willaert rapport 56, Sijsele. & De Gryse J., Boncquet T. 2014: Vestingmuren en baksteenovens langs de Westkaai (Ieper), Ruben Willaert rapport 67, Sijsele.

2. Archeologische indicatoren

Historisch-cartografische en iconografische data

71262	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: alleenstaande site met walgracht Bron: Devlieghe, L. 1974: Graf van graaf Robrecht van Bethune, <i>Archeologie</i> 1974.1, 53-54.
152644	Indicator cartografie; NK: 150 meter Late middeleeuwen: stadspoort Bron: Mus, O. 1998: L'évolution de la ville d'Ypres depuis l'origine jusqu'à 1400 In: Dewilde, M., Eryvynck, A. & Wielemans, A. (eds.), <i>Ypres and the medieval cloth industry in Flanders</i>, 43-56.
152647	Indicator cartografie; NK: 250 meter Late middeleeuwen: begijnhof

Toevalsvondst

76405	Toevalsvondst; NK: 250 meter Midden-Romeinse tijd: een duponius van Antoninus Pius (identificatie en datering door S. Scheers, Centrum numismatiek, K.U.Leuven.) Bron: Termote J. (1988) Ieper (W.-VI.): romeinse munt, in: Archeologie 1988/2, p. 168.
-------	--

Onbepaald

155674	Onbepaald (2006); Nieuwe tijd: bastion - resten van een bastion (twee parallelle muren met ertussen een aarden wal) en kazematten Bron: Dewilde, M. & Wyffels, F. 2007: Vauban in Ieper (W.VI.), Archaeologia Mediaevalis 30, 56-58.
--------	---

1.4 Synthese

De opdrachtgever plant de realisatie van een verkaveling bestaand uit 25 wooneenheden met bijhorende parkeerinfrastructuur aan de Velodroomstraat te Ieper. Het terrein is ca. 5712 m² groot en ligt momenteel braak.

Landschappelijk gezien is het plangebied gelegen ten westen van het alluvium van de Ieperlee. De Quartairgeologische kaart geeft een profielopbouw weer bestaand uit een eolisch dek van het laat-Pleistoceen of vroeg-Holoceen dat rust op fluviatiele afzettingen van het laat-Pleistoceen. Over het sediment zijn geen gegevens voor handen. Vermoedelijk bestaat het uit zandleem. De beschikbare gegevens indiceren een situatie waarbij eventueel archeologisch erfgoed zichtbaar is onder de bouwvoor. Er zijn geen aanwijzingen voor een natuurlijk afgedekte, archeologisch relevante horizont.

Historische en cartografische gegevens tonen aan dat het plangebied gelegen is tussen de 13e -eeuwse versterking en de 14e-eeuwse defensieve gordel of 'Ueterste Veste'. Het maakt gedurende de 14e eeuw dus deel uit van het laatmiddeleeuws stedelijk weefsel. Mogelijk zijn van deze periode resten in de ondergrond bewaard gebleven. Tijdens het beleg van Ieper in 1383 door Engelse troepen en Gentse opstandelingen worden de versterkingen, samen met de buitenste parochies, ten dele verwoest. Hierna worden de buitenste parochies stelselmatig opgegeven.

Vanaf de 16e eeuw worden ter hoogte van het plangebied delen van de post-middeleeuwse vestingwerken opgetrokken. De kaart van Ferraris geeft duidelijk weer dat het terrein zich in de 2e helft van de 18e eeuw bevindt ter hoogte van de buitenste Vauban-versterking. Mogelijk hebben de vestingwerken het laatmiddeleeuwse niveau afgedekt of ten dele vergraven. Het verloop van de vroegmoderne vestingswerken is duidelijk zichtbaar op het DHMV.

Tijdens de Eerste Wereldoorlog komt de stad Ieper op de frontlinie te liggen, binnen de Britse sector. Een loopgravenkaart van maart 1918 wijst op de aanwezigheid van logistieke infrastructuur op het plangebied. Op het terrein bevonden zich enkele barakken waarvan de archeologische neerslag mogelijk bewaard is gebleven in de ondergrond. Verder is in het uiterste zuiden van het plangebied een loopgraafsegment weergegeven. Het is dus niet uitgesloten dat zich nog resten uit de oorlogsjaren op het terrein bevinden.

Op het terrein zijn geen archeologische waarden gekend. De Centraal Archeologische Inventaris wijst met verschillende cartografische indicatoren van laatmiddeleeuwse hoeves met walgracht op een grotendeels ruraal karakter van de omgeving na het opgeven van de 'Ueterste Veste'. Verder werden bij een werfcontrole net ten noorden van het plangebied de resten waargenomen van grachten die deel uitmaakten van het hoornwerk van Elverdinge, onderdeel van de Vaubanversterking (CAI 155676).

Meest relevant voor de geplande werken aan de Velodroomstraat is de mechanische prospectie uitgevoerd in het najaar van 2015 op ca. 350m ten westen van het huidige plangebied, aan de Augustijnenstraat. Conform de verwachting lag het gros van het plangebied buiten de eigenlijke 14e eeuwse stadsomwalling. In het uiterste zuiden werd de gracht van deze versterkingsgordel ten dele aangesneden en onderzocht. De bodemopbouw bestond inderdaad uit een eolisch sediment met sporen direct onder de teelaarde. Verder werden bij het onderzoek ook enkele post-middeleeuwse greppels aangesneden, evenals enkele verspreide resten uit de Eerste Wereldoorlog.

Gelet op historische en cartografische informatie bestaat het verwachtingspatroon in hoofdzaak uit laatmiddeleeuwse resten en relictten van de 18^e-eeuwse verdedigingswerken. Mogelijk hebben deze vestingswerken oudere resten afgedekt of vergraven. Gelet op de geologische opbouw van het terrein en

onderzoek in de nabijheid moet uitgegaan worden dat eventueel aanwezige archeologische relictten reeds zichtbaar zijn direct onder de bouwvoor. Er dient echter rekening gehouden te worden met de eventuele aanwezigheid van een post-middeleeuws of subrecent ophogingspakket. De meest geschikte methode met betrekking tot het verwachtingspatroon is een onderzoek door middel van proefsleuven haaks op het aanwezige reliëf.

Deel 2: Bibliografie

Agentschap Onroerend Erfgoed 2016

AGIV

CORNILLIE J., Ieper door de eeuwen heen, Ieper, 1950.

DEWILDE M. en F. WYFFELS 2002: Vauban in Ieper en Menen, in *Archaeologia Mediaevalis*.

DOV Vlaanderen

Geoportaal

Geopunt

Memory Maps

MUS O. 1998, L'évolution de la ville d'Ypres depuis l'origine jusqu'à 1400, in: DEWILDE M., ERVYNCK A. & WIELEMANS A. (eds.), *Ypres and the Medieval Cloth Industry in Flanders. Archaeological and Historical Contributions*, 43-56.

MUS O. 1997, Het Beleg van Ieper in 1383. De vernietiging van de buitenwijken en integratie van de bewoners van deze wijken in de binnenstad, in: *Gidsenkroniek Westland*, 35-1, 19-37.

STRUBBE, L., DENDOOVEN, D., Termote, J. & VANDERGHOTE, P., Vesting Ieper: Wandeling in een historisch landschap

Stadsarchief Ieper, Kaarten en Plannen.

Stadsarchief Ieper, *Vauban en de Ieperse vestingen* – Catalogus tentoonstelling, 2007.

TERMOTE J. 1990, Het stadsarcheologisch onderzoek te Ieper in 1988-1989, in: *Westvlaamse archaeologica*, jg. 6, afl. 3, pp. 65-78.

Van Ranst, E. & Sys, C. 2000. Eenduidige legende voor de digitale bodemkaart van Vlaanderen. Universiteit Gent.

Deel 3: Bijlagen

Projectcode	2018A137
Onderwerp	Velodroomstraat Ieper
Plannummer	1
Type plan	Kadasterplan
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/01/2018

Plannummer	2
Type plan	Topografische kaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksgebied
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/01/2018

Plannummer	3
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Inplantingsplan
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	4
Type plan	Bouwplan
Onderwerp plan	Inplantingsplan kelder
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	5
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

Plannummer	6
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Traditionele Landschappenkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/01/2018

Plannummer	7
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Tertiair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/01/2018

Plannummer	8
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Quartair Geologische Kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/01/2018

Plannummer	9
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/01/2018

Plannummer	10
Type plan	Bodemkaart
Onderwerp plan	Potentiële bodemerosiekaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/01/2018

Plannummer	11
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/01/2018

Plannummer	12
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/01/2018

Plannummer	13
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Hoogteverloop
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/01/2018

Plannummer	14
Type plan	Hoogtemodel
Onderwerp plan	Waterlopen
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	12/01/2018

Plannummer	15
Type plan	Plattegrond
Onderwerp plan	Microtopografische kaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1990

Plannummer	16
Type plan	Plattegrond
Onderwerp plan	leper tijdens 11 ^e en 12 ^e eeuw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1998

Plannummer	17
Type plan	Plattegrond
Onderwerp plan	leper tijdens 13 ^e eeuw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1990

Plannummer	18
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	leper tijdens 13 ^e eeuw
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1990

Plannummer	19
Type plan	Plattegrond
Onderwerp plan	leper en de buitenwijken
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1998

Plannummer	20
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Du Thielt
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1383

Plannummer	21
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plan van Ieper
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1670

Plannummer	22
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plan van Ieper
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1744

Plannummer	23
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plan van Ieper
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1774

Plannummer	24
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Ferraris
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1771-1777

Plannummer	25
Type plan	Doorsnede
Onderwerp plan	Vaubanversterking
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Onbekend

Plannummer	26
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Plan van Ieper
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1794

Plannummer	27
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Vandermaelenkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1846-1854

Plannummer	28
Type plan	Historische kaart
Onderwerp plan	Loopgravenkaart
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	Maart 1918

Plannummer	29
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1971

Plannummer	30
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	1979-1990

Plannummer	31
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2000-2003

Plannummer	32
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2008-2011

Plannummer	33
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Locatie onderzoeksterrein
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	2017

Plannummer	34
Type plan	Orthofoto
Onderwerp plan	Aanduiding van de CAI
Aanmaakschaal	Onbekend
Aanmaakwijze	Digitaal
Datum	11/01/2018